

Den absolutte reklamasjonsfrist etter selgers utbedringsforsøk

Hvor vidtrekkende virkninger har en fristavbrytende reklamasjon etter forbrukerkjøpsloven § 27 annet ledd?

Kandidatnummer: 91

Antall ord: 14 908

JUS399 Masteroppgave

Det juridiske fakultet

UNIVERSITETET I BERGEN

[03.06.2019]

Innholdsfortegnelse

1	INNLEDNING	3
1.1	PROBLEMSTILLINGEN	3
1.2	AKTUALITET	4
1.3	RETTSKILDESITUASJONEN	4
1.5	VIDERE FREMSTILLING OG AVGRENSNING	5
2	KORT OM REKLAMASJONSINSTITUTTET	7
2.1	LEGISLATIVE HENSYN	7
2.1	FORBRUKERKJØPSLOVEN § 27 ANNET LEDD - DEN ABSOLUTTE REKLAMASJONSFRISTEN	8
2.1.1	<i>Utgangspunktet om fristavbrudd ved mislykket utbedringsforsøk</i>	9
3	REKLAMASJONENS ALMINNELIGE OMFANG	11
3.1	INNLEDNING	11
3.2	KRAV TIL REKLAMASJONENS INNHOLD	12
3.3	HVA UTGJØR «SAMME MANGEL»?	14
3.3.1	<i>Innledende bemerkninger</i>	14
3.3.3	<i>Forbrukerkjøpsloven § 30 (2)</i>	16
3.3.4	<i>Bør samme grensedragning gjelde etter forbrukerkjøpsloven § 27</i>	21
4	REKLAMASJONENS FRISTAVBRYTENDE VIRKNING FOR FØLGENE AV DET PÅBEROPTE KONTRAKTSAVVIKET	23
4.1	PROBLEMSTILLINGEN	23
4.2	OMFATTES FØLGESKADER AV SELGERS UTBEDRINGSPLIKT?	24
4.3	DEN NÆRMERE GRENSEDRAGNINGEN FOR NÅR SELGEREN HAR PLIKT TIL Å RETTE FØLGESKADER	28
4.4	VIL EN REKLAMASJON PÅ DEN OPPRINNELIGE FEILEN OGSÅ VÆRE FRISTAVBRYTENDE FOR FØLGESKADENE?	31
4.4.1	<i>Innledende bemerkninger</i>	31
4.4.2	<i>Bør følgeskader omfattes av den opprinnelige reklamasjonen?</i>	32
5	DEN ABSOLUTTE REKLAMASJONSFRISTEN VED UTSKIFTNING AV «VESENTLIGE KOMPONENTER»	35
5.1	PROBLEMSTILLINGEN	35
5.2	HVA UTGJØR «VESENTLIGE KOMPONENTER»?	36
5.3	GJELDER DEN NYE FRISTEN FOR HELE TINGEN FOR ØVRIG, ELLER KUN KOMPONENTEN SOM ER SKIFTET UT?	38
5.4	DEN ABSOLUTTE REKLAMASJONSFRISTEN VED UTSKIFTNING AV KOMPONENT SOM IKKE ANSES VESENTLIG	40
6	LITTERATURLISTE	41
	BØKER	41
	LOVER	42
	FORARBEIDER	42
	DOMMER	43
	<i>Høyesterett</i>	43
	<i>Lagmannsrett</i>	44
	<i>Tingrett</i>	44
	ARTIKLER	44

1 Innledning

1.1 Problemstillingen

Etter lov 21. juni 2002 om forbrukerkjøp («**fkjl.**») kan det oppstå en rekke ulike krav på forbrukers hånd dersom det foreligger en mangel ved gjenstanden vedkommende har kjøpt. Slike krav kan eksempelvis være krav på retting, omlevering, prisavslag eller heving.¹ En forutsetning for at slike krav kan gjøres gjeldende, er imidlertid at forbrukeren har gjort selgeren oppmerksom på det mangelfulle forholdet innen en viss frist; han må *reklamere*.

En slik frist fremgår av fkjl. § 27 annet ledd. Det følger av bestemmelsen at reklamasjon senest må skje to eller fem år etter at forbrukeren overtok tingen. Dette innebærer at forbrukeren er avskåret fra å fremme et mangelskrav etter denne fristens utløp.

Til tross for at bestemmelsen setter klare rammer for hvor lang fristen er og når den oppstår, etterlater bestemmelsen et viss tolkningsrom relatert til hvordan fristen avbrytes. Rt. 2013 s. 865 («**Rustskadedommen**») behandlet en problemstilling knyttet til nettopp dette. Saken gjaldt kjøp av bruktbil, der kjøper opplevde rustskader rundt bildørene på bilen noen år etter kjøpet. Forbrukeren reklamerte over disse manglene, og fikk de utbedret av bilforhandleren. Noen år etter utbedringsforsøket, og 6 år etter selve kjøpet, oppstod de samme rustskadene på nytt. Spørsmålet var om reklamasjonen på de første rustskadene også hadde avbrutt den absolutte reklamasjonsfristen for de rustskadene som nå hadde blitt oppdaget. Høyesterett kom her til at det ikke var nødvendig å reklamere mer enn én gang over den samme mangelen. Det løper altså ingen absolutt reklamasjonsfrist for mangelskrav knyttet til forhold det allerede er reklamert over.²

Dommen etterlater imidlertid usikkerhet rundt hva som er å anse som mangler «det allerede er reklamert over».³ Dette er sentralt å avklare, ettersom reklamasjonen kun virker fristavbrytende for de mangler som den etter sitt innhold dekker. Er det slik at reklamasjonen kun dekker de feil som er identiske med den feilen som ble påberopt ved det første rettingsforsøket, eller rekker den videre slik at den for eksempel også er fristavbrytende for feil med nær sammenheng til den opprinnelige feilen?

---

¹ Se fkjl. kapittel 6

² Se dommens avsnitt 50

³ *Ibid*

1.2 Aktualitet

I tilknytning til de absolutte reklamasjonsfrister, er det vanligste spørsmålet som oppstår i praksis hvorvidt en fristavbrytende handling er innen fristens utløp. Det er også dette temaet som synes å være hovedfokuset i teoriens fremstilling av de absolutte reklamasjonsfrister. Spørsmålet om reklamasjonens fristavbrytende virkning har derfor ikke vært gjenstand for noen grundig analyse.

I lys av at Rustskadedommen fastsetter at en reklamasjon er fristavbrytende for de feil som må anses å være omfattet av den opprinnelige reklamasjonen, fremstår det nå som veldig relevant å foreta en nærmere undersøkelse av reklamasjonens fristavbrytende rekkevidde. Ettersom dommen er såpass fersk er det grunn til å forvente flere tvister relatert til reklamasjonens rekkevidde i fremtiden. Oppgaven vil derfor være et nyttig tilskudd til et tema som har vært gjenstand for liten analyse i juridisk teori.

Videre vil rettsvirkningen av at den absolutte reklamasjonsfristen er oversittet innebære totalt rettstap for forbrukeren.⁴ De nærmere grenser for hva reklamasjonen omfatter er derfor sentrale å avklare, ettersom uklarhet på dette punkt kan føre til at materielt berettigete krav urettmessig blir avskåret. I tillegg blir forbrukergjenstander mer avansert med årene. Dette fører med seg mer sammensatte feil, som igjen har den følge at det er vanskeligere å bedømme hvilke feil en reklamasjon faktisk omfatter.⁵

1.3 Rettskildesituasjonen

Forbrukerkjøpsloven inneholder den sentrale reklamasjonsbestemmelsen i forbrukerforhold, og drøftelsene vil derfor måtte ta sitt utgangspunkt i ordlyden i denne bestemmelsen. Likevel vil andre alminnelige rettskildefaktorer som forarbeider, rettspraksis, juridisk teori og reelle hensyn spille en viktig rolle i tolkningen av disse bestemmelsene.⁶

Ettersom det i forbrukerkjøpsretten eksisterer lite høyesterettspraksis, vil også praksis fra underinstansene være av relevans. Slik underrettspraksis vil først og fremst benyttes til å illustrere hvordan loven er forstått i praksis, ettersom den har meget begrenset rettskildemessig vekt.⁷ På forbrukerrettens område eksisterer det også et unikt tvisteløsningsorgan – forbrukerklageutvalget. Praksis fra dette utvalget har ingen selvstendig

---

⁴ Se fkjl. § 27 fjerde ledd

⁵ <https://munin.buzz/2017/02/handlet-elektronikk-33-milliarder/>

⁶ Eckhoff (2001) s. 23

⁷ Tverberg (2008) s. 40

rettskildemessig vekt, men vil bli brukt til å illustrere hva slags problemstillinger som kan oppstå i det daglige. Dersom praksisen viser seg å være langvarig og samstemt, kan imidlertid uttalelser fra forbrukerklageutvalget tillegges en viss vekt.⁸

Der lovtekst, forarbeider og rettspraksis gir begrenset eller ingen veiledning på den aktuelle løsningen på rettsspørsmålet, vil reelle hensyn få betydelig vekt i denne fremstillingen⁹. Fremstillingen vil ta utgangspunkt i Torstein Eckhoffs definisjon av reelle hensyn. Han definerer reelle hensyn som «vurderinger av hva som er rettferdig, rimelig, formålstjenlig e.l.».¹⁰

I forlengelsen av dette er det også anerkjent at man anvender prinsipper fra tilgrensende kontraktslovgivning. I et så fragmentert regelverk som vi opererer med i dag, er det ofte rom for å legge vekt på system- og konsekvenshensyn.¹¹ Hensynet til koherens i regelverket tilsier derfor at man trekker veksler på de ulike kontraktslovene ved utpenslingen av vilkår i forbrukerkjøpsloven.¹² Denne tolkningsteknikken vil utgjøre en sentral del av den juridiske analysen.

1.5 Videre fremstilling og avgrensning

I denne fremstillingen vil det foretas en rettsdogmatisk analyse av forbrukerkjøpslovens § 27, med sikte på å klarlegge reklamasjonens fristavbrytende virkning for den absolutte reklamasjonsfristen. Analyseobjektet for oppgaven er reklamasjonsreglene, og det er derfor hensiktsmessig med en kort introduksjon til disse under kapittel 2. Reglene og deres begrunnelse vil bli presentert, før det gjøres rede for rettstilstanden som har ledet til problemstillingen jeg skal ta for meg.

Kapittel 3 vies til en generell analyse av reklamasjonens alminnelige omfang etter forbrukerkjøpsloven. Her vil lovens krav til reklamasjonens innhold bli analysert, før jeg går nærmere inn på den konkrete vurderingen av hva som utgjør «samme mangel». Videre vil jeg i kapittel 4 ta for meg en type skade jeg mener skaper særlige problemer i tilknytning til den absolutte reklamasjonsfristen etter selgers utbedringsforsøk. Tilfellet gjelder de situasjoner der feilen det blir reklamert over har utviklet seg, slik at det har oppstått følgeskader på

---

⁸ Se blant annet rt-2007-1274 (Mobiltelefondommen) der dette ble vektlagt

⁹ Eckhoff (2001), s.85

¹⁰ Eckhoff (2001), s. 24

¹¹ Se også Lilleholt (2017), s. 27

¹² Tverberg (2008) s. 39 og Hagstrøm (2005) s. 22

gjenstanden. Her blir spørsmålet om reklamasjonen over den opprinnelige feilen også er fristavbrytende for følgeskaden.

Endelig vil det i kapittel 5 bli rettet fokus mot en problemstilling som på mange måter utgjør en «hybrid» mellom omlevering og utbedringsforsøk – spørsmålet om hvordan fristen skal beregnes der selgeren bytter ut en «vesentlig komponent» ved tingen. Problemstillingen er aktuell fordi fristberegningen her skiller seg fra den alminnelige fristen som gjelder etter selgers utbedringsforsøk.

Oppgaven vil hovedsakelig omhandle reklamasjonens fristavbrytende virkning ved misligholdssanksjonen *retting*, selv om problemstillingen i tilknytning til omleveringstilfellene kort vil bli berørt under kapittel 5. Oppgaven avgrenses således mot øvrige misligholdsbeføyelser som prisavslag, erstatning og heving. Hovedårsaken til dette er at det sentrale prejudikatet på dette området, Rustskadedommen, relaterer seg til reklamasjonens fristavbrytende virkning ved mislykkede rettingsforsøk. Videre er det spesielt der utbedringsforsøket er mislykket at de særlige hensyn som begrunner fristavbrudd gjør seg gjeldende.¹³ Det er ikke utelukket at lignende løsninger må legges til grunn for de andre misligholdsbeføyelsene, men en slik vurdering faller utenfor denne fremstillingens ambisjoner.

Videre vil analysen kun omhandle reklamasjonens fristavbrytende virkning i tilknytning til den *absolutte* reklamasjonsfristen. Grunnen til at det avgrenses mot den *relative* reklamasjonsfristen er at denne er svært ulik fra den absolutte - den opererer med helt ulike frister og bygger på vidt forskjellige hensyn. Den relative reklamasjonsfristen vil derfor kun kort gjøres rede for under punkt 2.1.

---

¹³ Se oppgavens punkt 4.4 om reelle hensyn og rimelighetsvurderinger.

2 Kort om reklamasjonsinstituttet

2.1 Legislative hensyn

Reklamasjon er en grunnleggende forutsetning for at forbrukeren skal kunne gjøre et mangelskrav gjeldende overfor selger. Dersom forbrukeren ikke reklamerer over mangelen innen lovens frister, mister forbrukeren retten til å gjøre kravet gjeldende, jf. f.kjl. § 27 fjerde ledd. Reklamasjonsreglene føyer seg derfor inn i rekken av preklusive frister som fører til bortfall av rettigheter, på lik linje med reglene om foreldelse og ulovfestede passivitetsprinsipper.

I kontraktsretten opereres det med et skille mellom absolutte og relative reklamasjonsfrister. Forskjellen mellom fristene kan enklest forstås ved å dykke ned i fristenes ulike begrunnelse. Rent overordnet kan man si at den relative reklamasjonsfristen bygger på en lojalitetsbetraktning.¹⁴ Dersom forbrukeren ikke er fornøyd med varen han har mottatt, bør han av lojalitet til selgeren opplyse om at han ønsker å gjøre et mangelskrav gjeldende. Videre er det rimelig at den som ønsker forandringer i et bestående forhold selv tar initiativet til å fremsette reklamasjonen.¹⁵ De relative fristene går derfor ut på at kjøperen må gi selgeren beskjed om at han ønsker å gjøre gjeldende et mangelskrav innen en viss tid etter han oppdaget det mangelfulle forholdet. Hvis ikke dette skjer, mister han retten til å gjøre kravet gjeldende.

I forlengelsen av dette søker man også å hindre at forbrukeren «venter ut» skaden på selgers bekostning – *spekulasjonshensynet*.¹⁶ Dette har også en side til skadebegrensning. Hvis forbrukeren reagerer raskt, kan selgeren kjapt sette i gang med utbedring av feilen og hindre at skaden utvikler seg. Dersom forbrukeren blir sittende og se på at dette skjer uten å foreta seg noe, vil det derfor være rimelig å la tapet gå utover han.

Den absolutte reklamasjonsfristen bygger på sin side på det såkalte *innrettelseshensynet* – man ønsker ikke å rive opp i etablerte rettsposisjoner.¹⁷ Når en kontrakt er fullført, bør partene kunne innrette seg på at forpliktelsen til å oppfylle er falt bort. Selgeren skal slippe å måtte forholde seg til at kjøper til enhver tid skal kunne gjøre gjeldende et mangelskrav – han skal kunne gjøre seg «ferdig med kjøpet».¹⁸ Derfor opererer man med en absolutt frist som skal hindre at det går for lang tid mellom levering av varen og til misligholdskrav gjøres

---

¹⁴ Haaskjold (2017), s.130

¹⁵ Hagstrøm (2011) s. 353

¹⁶ *Ibid* s. 130

¹⁷ Se blant annet Haaskjold (2017) s. 130 og Hagstrøm (2011) s. 353

¹⁸ Ot.prp.nr.44 (2001-2002) s. 111

gjeldende. Når fristen er gått ut innebærer dette at kjøperen ikke kan gjøre gjeldende noe mangelskrav, uavhengig av hvor berettiget det i utgangspunktet er.

Et annet grunnleggende hensyn bak den absolutte reklamasjonsfristen er hensynet til *bevissikring*.¹⁹ Jo lenger tid som går etter levering, desto vanskeligere blir det å bevise om et kontraktsavvik forelå ved risikoens overgang, eller om det skyldes omstendigheter som ikke er knyttet til selgers prestasjon. Dette er et hensyn av mer retts teknisk karakter.

2.1 Forbrukerkjøpsloven § 27 annet ledd - den absolutte reklamasjonsfristen

Den absolutte reklamasjonsfristen er angitt i fkjl. § 27 annet ledd. Det følger av bestemmelsen at en reklamasjon må være fremsatt innen 2 år etter at varen er levert, eller 5 år dersom varen er ment å være «vesentlig lenger» enn 2 år. Fristen skiller seg fra den relative ved at den er objektiv, og således ikke påvirkes av subjektive forhold hos f.eks. forbrukeren. For at en reklamasjon skal være rettidig må den altså være gitt innen både den relative og den absolutte fristen.

Lovens utgangspunkt er en toårsfrist, men i de tilfeller varen er ment å være «vesentlig lengre enn to år» gjelder en frist på 5 år.²⁰ Vurderingen av hvor lenge en ting er ment å være vil etter forarbeidene ligge nært vurderingen etter fkjl. § 15 annet ledd bokstav b; det må foretas en helhetsvurdering, der blant annet omstendigheter rundt avtalen, selgers opplysninger og prisen må tas i betraktning.²¹ Som eksempel på varer som i praksis har blitt ansett å skulle være «vesentlig lengre enn to år» kan nevnes mobiltelefoner, biler og bærbar pc.²²

Den absolutte reklamasjonsfristens fremtid ved forbrukerkjøp har vært opp til diskusjon flere ganger, senest ved fremleggelsen av det nye forbrukerkjøpsdirektivet fra EU.²³ Utkastet til det nye forbrukerkjøpsdirektivet fastsetter at medlemslandene skal gi forbrukere en absolutt reklamasjonsfrist på to år²⁴. Det har lenge vært usikker om direktivteksten gir uttrykk for et absolutt krav om en 2 års reklamasjonsfrist, eller om landene kan sette lengre frister i favør

---

¹⁹ Haaskjold (2017) s. 130

²⁰ Se fkjl. § 27 annet ledd annet punktum

²¹ Ot.prp. nr. 44 (2001-2002) s. 181

²² Henholdsvis Rt-2007-1274 (Mobiltelefondommen), FTU 2005/293 og FTU 1999/28

²³ Også ved lovforberedelsen av forbrukerkjøpsloven var det spørsmål om å sløyfe den absolutte reklamasjonsfristen, se NOU 1993:27 Forbrukerkjøpslov s. 73 følgende

²⁴ <https://www.regjeringen.no/contentassets/dda9c394918a44bc947d29cee7030283/vedlegg---eu-kommisjonens-forslag-til-nytt-forbrukerkjopsdirektiv.pdf>, Se artikkel 14 hvor det fremgår at «The consumer shall be entitled to a remedy for the lack of conformity with the contract of the goods where the lack of conformity becomes apparent within two years[...]"

forbruker. Det virker imidlertid som at det nå er avklart at Norge får beholde den fem års reklamasjonsfristen ved forbrukerkjøp²⁵. Det er altså ikke grunn til å frykte at den absolutte reklamasjonsfristen forsvinner med det første.

2.1.1 Utgangspunktet om fristavbrudd ved mislykket utbedringsforsøk

Som nevnt innledningsvis bygger oppgaven på den forutsetning at den absolutte reklamasjonsfristen avbrytes én gang for alle for det forholdet det er reklamert over. Dersom det f.eks. reklameres over problemer med skosålen til en sko og selgeren forsøker å utbedre sålen, vil ikke lenger retten til å gjøre gjeldende et mangelskrav knyttet til skosålen være begrenset av den absolutte reklamasjonsfristen – den er «opphevet» for akkurat dette forholdet. Oppstår det på nytt problemer med skosålen i etterkant av utbedringsforsøket, vil den absolutte reklamasjonsfristen ikke lenger være til hinder for å fremme et krav²⁶. For andre nye mangler løper imidlertid den opprinnelige reklamasjonsfristen som vanlig.

Ettersom denne forutsetningen ligger til grunn for hele oppgaven, anser jeg det som hensiktsmessig å gjøre rede for den legislative begrunnelsen bak regelen, samt hvilke rettskilder regelen har sitt utspring fra.

Det følger av forbrukerkjøpsloven § 27 at en forbruker må «påberope seg mangelen» for at reklamasjonen skal anses rettidig. Ordlyden etterlater en viss usikkerhet rundt hvorvidt en reklamasjon avbryter den absolutte reklamasjonsfristen én gang for alle, eller om den fortsatt løper uavhengig av forbrukers reklamasjon. En naturlig forståelse av bestemmelsen kan trekke i retning av at det er tilstrekkelig å reklamere én gang over den samme mangelen, ettersom bestemmelsen ikke nevner noe om at det må reklameres på nytt dersom mangelen fortsatt består etter et rettingsforsøk.

Forarbeidene til håndverkertjenesteloven støtter oppunder denne forståelsen. Her presiseres det at «dersom rettinga er mislykka, er den opphavlege mangelen framleis til stades, og den første reklamasjonen gjeld»²⁷. Bustadoppføringslova bygger også på samme prinsipp; der rettingen er mislykket, er den opprinnelige mangelen fremdeles tilstede, og den første reklamasjonen vil da ha vært fristavbrytende for mangelen som oppstår på nytt²⁸.

Rettstilstanden har blitt endelig avklart i den såkalte Rustskadedommen.²⁹ Spørsmålet i saken var nettopp om det fortsatt gjelder en absolutt reklamasjonsfrist for mangler det allerede er

---

²⁵ <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/far-beholde-fem-ars-reklamasjonsfrist/id2627286/>

²⁶ Den relative reklamasjonsfristen og foreldelsesreglene vil imidlertid fortsatt være aktuelle.

²⁷ Ot.prp.nr.29 (1988-1989)s. 85-87

²⁸ NOU 1992:9 Forbrukarentrepriselov, s. 77

²⁹ Rt. 2013 s. 865

reklamert over, der et utbedringsforsøk er mislykket. Faktum i saken gjaldt en Mercedes der man hadde oppdaget rustskader 3 år etter kjøpet. Forbrukeren reklamerte over dette, og bilforhandleren utførte et rettingsforsøk. 3 år etter utbedringsforsøket kom de samme rustskadene tilbake igjen, og forbrukeren ønsket nok en gang å få disse skadene utbedret. Bilforhandleren motsatte seg reklamasjonen og viste til at den absolutte fristen på 5 år var utløpt.

Høyesterett konkluderte med at den første reklamasjonen var tilstrekkelig for å avbryte den absolutte reklamasjonsfristen for den aktuelle mangelen det ble reklamert over.

Hovedbegrunnelsen var at fkjl. § 27 ga uttrykk for at én reklamasjon var tilstrekkelig for å avbryte reklamasjonsfristen, og at det ikke var holdepunkter i loven eller de øvrige rettskilder for å oppstille en ny frist etter et utbedringsforsøk.

Dommen er fulgt opp i en rekke avgjørelser fra forbrukertvistutvalget, tingretten og lagmannsretten³⁰. Avgjørelsen er dessuten omtalt i juridisk litteratur³¹. Rettsoppfatningen dommen gir uttrykk for må derfor anses som gjeldende rett.

---

³⁰ Se blant annet TSAFO-2014-28776, I LG-2018-3117, LF-2016-162689, LA-2015-86432 legges samme rettsoppfatning til grunn hva gjelder entrepriseområdet.

LH-2016-151610, rettspraksis knyttet til avhendingsloven

Forbrukerklageutvalget blant annet: FKU-2018-294, FKU-2018-56, FKU-2017-1338, FKU-2017-1102

³¹ Lasse Simonsen omtaler dommens rettsvirkninger i artikkelen: *Rustskadedommen. Absolutt reklamasjonsfrist og foreldelse ved mislykket retting – Rt-2013-865*, Nytt i privatretten nr. 3 2013 s. 16-20.

Simonsen (2017), kapittel 18.3.3

3 Reklamasjonens alminnelige omfang

3.1 Innledning

Når det er reklamert over en mangel, og selgeren har utbedret denne mangelen, kan det undertiden oppstå problemer med gjenstanden på nytt. I lys av Rustskadedommen vil det da være viktig å få avklart om den opprinnelige reklamasjonen også omfatter de senere feilene som er blitt oppdaget, ettersom fristen er avbrutt for denne mangelen. Dette kan formuleres som et spørsmål om hvilke feil reklamasjonen er fristavbrytende for.

Reklamasjonens fristavbrytende omfang må først og fremst klarlegges ved en analyse av den sentrale reklamasjonsbestemmelsen i forbrukerkjøpsloven. Det fremgår av fkjl. § 27 første ledd at forbrukeren må «påberope seg mangelen» innen lovens frister for at reklamasjonsfristen skal avbrytes. En naturlig forståelse av bestemmelsen tilsier at reklamasjonen avbryter fristen for den aktuelle «mangelen» forbrukeren har oppdaget og gjort gjeldende overfor selger.

Innledningsvis er det sentralt å påpeke at uttrykket «feil» her benyttes som en betegnelse på et faktisk avvik fra en gitt standard, slik betegnelsen ofte brukes i dagligtalen. Begrepet må derfor adskilles fra det rettslige begrepet «mangel», som er en betegnelse på et avvik mellom det som er levert og det som er avtalt eller følger av bakgrunnsretten.³² Det kan derfor foreligge en feil ved varen uten at den har en mangel, typisk der forbrukeren kjøper en rusten bruktbil der rustskadene på bilen er noe kjøper har godtatt. Motsatt kan også bilen ha en mangel uten at det nødvendigvis foreligger en feil ved den, for eksempel der kjøper har gjort det klart for selgeren at bilen skal brukes til et bestemt formål.

Hva som utgjør «mangelen» i det enkelte reklamasjonstilfelle fremgår ikke klart av ordlyden. Ordlyden tilsier at det er tale om det bestemte kontraktsavviket forbrukeren gjør gjeldende, altså det avviket som utgjør en mangel etter fkjl. § 16 jf. § 15. Dersom en skjorte f.eks. har en rift i sømmen ved levering, er dette et avvik fra kontrakten og utgjør således «mangelen».

I de tilfeller der mangelen er mer omfattende og sammensatt, gir imidlertid ordlyden begrenset veiledning. Flere feil kan f.eks. virke sammen og skape den samme feilfungeringen, typisk der flere feil i en bilmotor fører til at bilen ikke starter. Må alle disse feilene betegnes

---

³² Se fkjl. § 16 jf. 15

som én og samme mangel, eller utgjør hver enkelt feil én selvstendig mangel? Ordlyden i fkjl. § 27 gir ikke noe klart svar på dette spørsmålet.

Et naturlig utgangspunkt må være en konkret tolkning av mangelsangivelsen i den enkelte reklamasjon.³³ Ettersom dette er en generell analyse, og forbrukers angivelse av mangelen er konkret i hvert enkelt tilfelle, vil de krav til reklamasjonens form og innhold som fremgår av forbrukerkjøpsloven være veiledende i den relasjon. Disse kravene vil kunne si noe mer om hva loven legger i begrepet «mangelen». Første del av dette kapitlet vil derfor vies til en undersøkelse av hvilke krav som stilles til reklamasjonens innhold, og om disse kravene kan bidra til å utpensle det nærmere innhold i ordlyden «mangelen» etter fkjl. § 27.

Videre har reklamasjonens rekkevidde tradisjonelt blitt forstått slik at den kun er fristavbrytende for de feil som er å anse som «samme mangel».³⁴ Forutsetningen er jo her at forbrukeren allerede har reklamert over et kontraktsavvik, og spørsmålet blir da om den feilen som oppdages i etterkant av dette er den samme «mangelen» som det opprinnelige ble reklamert over. Dette vil bli nærmere undersøkt under punkt 3.3.

3.2 Krav til reklamasjonens innhold

Forbrukerkjøpslovens krav til forbrukers reklamasjon kan gi en indikasjon på hvilke feil en reklamasjon omfatter. Dersom loven stiller strenge krav til spesifisering av mangelens årsak og omfang, vil forbrukerens angivelse av mangelen følgelig danne en ramme for de mangler han må anses å ha påberopt seg. Kreves det for eksempel at forbrukeren angir alle forhold rundt den aktuelle mangelen, og pålegger han en grundig undersøkelsesplikt, vil forhold som ikke er blitt spesifisert lett kunne anses å ikke omfattes av reklamasjonen.

Det følger av forbrukerkjøpsloven § 27 første ledd at en forbruker må «påberope seg mangelen». En naturlig forståelse av vilkåret trekker i retning av at en generell angivelse av hva mangelen består i er tilstrekkelig. I forarbeidene til bestemmelsen uttales følgende:

«Etter utvalgets oppfatning bør loven, i alle fall i forbrukerkjøp, ikke stille bestemte krav til spesifisering av mangelen. Det bør være tilstrekkelig at kjøperen påberoper seg at det foreligger en mangel. Hva en eventuell mangel nærmere består i, vil kunne avklares gjennom selgerens nærmere undersøkelser».³⁵

---

³³ Jf. fkjl. § 27 (1) om at forbrukeren må «påberope seg mangelen».

³⁴ Se nærmere om dette under kapittel 3.3.1

³⁵ NOU 1993:27 Forbrukerkjøpslov, s. 129

Tverberg tar til orde for at kravet til reklamasjonen neppe kan stilles så lavt som utvalget her gir uttrykk for.³⁶ Han viser blant annet til Rt. 2006 s.1076, der det uttales at det nok ikke er holdepunkter for å hevde at avhendingslovens krav til innholdet i en reklamasjon er strengere enn etter kjøpsloven og forbrukerkjøpsloven.³⁷ Ettersom spesifikasjonskravet er noe mer nyansert etter disse lovene, kan dette trekke i retning av at uttalelsen i utredningen neppe kan tas helt på ordet.

Forbrukerkjøpslovens proposisjon er også mer nyansert i sin vurdering av hva som kreves av en fristavbrytende reklamasjon, enn det som fremgår av NOUen. Departementet uttaler følgende:

«Det kjøperen må få frem, er at han eller hun ikke er fornøyd med varen, og at det forholdet det klaget over i noen grad konkretiseres gjennom en angivelse av hva feilen består i eller hvordan den viser seg. En mer generelt uttrykt misnøye med tingen er ikke tilstrekkelig til å si at kjøperen har påberopt seg mangelen. Det vesentlige er at selgeren får et varsel om at kjøperen kan komme til å gjøre krav gjeldende [...]»³⁸

Kravet til innholdet i den nøytrale reklamasjonen er likevel lavt i forbrukerforhold. Det er tilstrekkelig at forbrukeren til en viss grad konkretiserer mangelen, typisk ved å nevne de symptomer som har vist seg. Dersom forbrukeren for eksempel har problemer med mobiltelefonen, synes det å være tilstrekkelig at han nevner at skjermen fryser ved oppstart eller lignende.

Kravene forarbeidene skisserer har gode grunner for seg. I forbrukerforhold er det selgeren som sitter med den faglige ekspertisen, og det er derfor vanskelig for forbrukeren å angi konkret hva mangelen består i. Videre må det sentrale for selgeren være at han får en beskjed om at det faktisk foreligger en mangel, ettersom alternativet vil være at forbrukeren venter ut symptomet for å se hvordan det utarter seg. Dette kan føre til merkostnader for selger. Det synes derfor å være en god regel at det er tilstrekkelig at forbrukeren for eksempel nevner symptomene på en funksjonsfeil han opplever med en bil, typisk at den ikke starter. Det er så selgerens oppgave å identifisere de nærmere feilene og få varen tilbake i kontraktsmessig stand.

Øvrig forbrukerlovgivning støtter oppunder dette. Det følger blant annet av forarbeidene til avhendingsloven § 4-19 at kjøperen må gjøre gjeldende hva slags avtalebrudd reklamasjonen gjelder, og nærmere konkret hva mangelen går ut på. Deretter presiseres det at:

---

³⁶ Tverberg (2008), s. 413-414

³⁷ Rt. 2006 s. 1076 avsnitt 56

³⁸ Ot.prp.nr. 44 (2001-2002) s. 180

«I ein del situasjonar kan det rett nok vere vanskeleg å gjere greie for kva slags mangel som hefter ved eigedommen fordi ein berre har symptomar på manglar å halde seg til. I slike tilfeller må det vere nok å forklare korleis mangelen viser seg.»³⁹

Etter avhendingsloven er det altså tilstrekkelig å angi symptomene på mangelen.⁴⁰ Dersom kjøper f.eks. oppdager fuktskader på et bad, vil det være tilstrekkelig å angi hvordan disse har utartet seg. Den nærmere undersøkelse og redegjørelse for omfanget av disse skadene er selgers ansvar.

Kort oppsummert må altså en reklamasjon inneholde en konkret angivelse av det problemet forbrukeren opplever med varen. Det er tilstrekkelig at selve symptomet på mangelen angis – en nærmere spesifisering av årsakene til mangelen er ikke nødvendig.

3.3 Hva utgjør «samme mangel»?

3.3.1 Innledende bemerkninger

Når det stilles såpass lave krav til angivelsen av mangelen, innebærer dette også at det i etterkant vil oppstå problemer med å fastsette hvilke feil forbrukeren egentlig reklamerte over. Tilfellet kan f.eks. være at man opplever signalfeil med mobiltelefonen sin, og opplyser selgeren om at man vil ha dette fikset. Ettersom forbrukeren kun trenger å angi symptomet på feilen – typisk at det ikke går an å ringe med telefonen – vil det være vanskelig i etterkant å fastsette hvilke feil han faktisk reklamerte over. Omfatter f.eks. reklamasjonen alle mulige årsaker til denne signalfeilen, typisk vannskader, batteriproblemer, hardware-feil etc? Dette gir ikke loven noe svar på. Kravene til reklamasjonens innhold gir dermed ikke mer enn et magert utgangspunkt når reklamasjonens rekkevidde skal fastsettes. Det er derfor behov for en nærmere undersøkelse av hva selve «mangelen» omfatter.

Ordlyden «mangelen» omtales i bestemt form entall, og indikerer at reglene om reklamasjonsplikt er knyttet til den enkelte mangelen ved tingen. En slik forståelse har også støtte i juridisk teori. Tverberg nevner blant annet at hvis det er flere mangler ved tingen, må reglene om friststart, fristens lengde og krav til reklamasjonens innhold følges for hver av manglene⁴¹. Dette innebærer at dersom forbrukeren oppdager en ny mangel som ikke har sammenheng med den mangelen han opprinnelig reklamerte over, vil ikke reklamasjonsfristen for denne mangelen være avbrutt.

---

³⁹ Ot.prp.nr.66 (1990-1991) s. 117

⁴⁰ Se også rt. 2006 s. 1076

⁴¹ Tverberg (2008) s. 417

Spørsmålet i denne relasjon blir da hvilke karakteristikker som skiller manglene fra hverandre. Dersom det oppdages en ny feil etter et utbedringsforsøk er det nemlig – i lys av reglene om fristavbrudd – sentralt å avklare om den «nye» feilen som er oppdaget er den samme «mangelen» som forbrukeren påberopte første gang. Problemstillingen kan derfor formuleres som et spørsmål om hva som utgjør samme mangel etter forbrukerkjøpsloven § 27.

Høyesterett sin argumentasjon i Rustskadedommen er også sentrert rundt begrepet «samme mangel». I avsnitt 33 uttaler førstvoterende at fkl. § 27 gir uttrykk for at det «ikke er nødvendig å reklamere mer enn en gang over den *samme mangel*». ⁴² Etterfølgende underrettspraksis har også forstått Rustskadedommen slik at reklamasjonen kun er fristavbrytende der «samme mangel» oppstår igjen. ⁴³

Den naturlige forståelsen av begrepet «samme mangel» kan trekke i retning av at det må være tale om to identiske feil. Ettersom et av de sentrale hensynene bak de absolutte fristene er å ha klare og forutberegnelige regler å forholde seg til, kan en slik forståelse av begrepet synes naturlig. En slik forståelse vil også skape en klar og avgrenset ramme for hva reklamasjonen faktisk omfatter, slik at man unngår skjønsmessige og uklare helhetsvurderinger som er lite forutberegnelige.

I forlengelsen av dette argumentet kan det virke urimelig hvis selgeren risikerer å bli møtt med rettingskrav i lang tid etter at utbedringsforsøket ble foretatt, dersom det er tale om en perifer feil som selgeren ikke ble gjort bevisst på ved det første utbedringsforsøket. I realiteten vil selgers undersøkelsesplikt her bli meget utvidet.

Samtidig er uttrykket «mangel» en rettslig betegnelse på avvik fra det som er avtalt. Dette innebærer at begrepet mangel kan rekke videre enn den tradisjonelle forståelsen av feil. En for snever tolkning av begrepet kan derfor til føre til en for enkel utvei for selger; dersom man opererer med en skarp mangelsdifferensiering – typisk at kun identiske feil omfattes – vil en stor del av risikoen ved gjenstanden skyves over på forbruker. Dette synes urimelig dersom det er tale om feil som kan føres tilbake til forhold før levering. Videre harmoniserer det dårlig med den presumpsjon forbrukerkjøpsloven bygger på, nemlig at forbrukeren er den svakere part og at det er selgeren som er den ressurssterke og fagkyndige.

I slike tilfeller kan det derfor argumenteres for at selgeren er nærmest til å bære risikoen for at han ikke avdekker feil som har en nær sammenheng med den opprinnelige feilen. Det er

---

⁴² Mine uthevinger

⁴³ Se blant annet TSAFO-2014-28776, LG-2018-3117, LF-2016-162689 og LA-2015-86432

selgeren som sitter med fagkunnskapen og er best egnet til å vurdere omfanget av mangelen, og det synes derfor ikke urimelig å skyve risikoen for slike feil over på selger. Disse betraktningene kan trekke i retning av en videre definisjon av hva som er å anse samme mangel.

Gode grunner taler derfor for at «samme mangel» rekker videre enn feil som er identiske med hverandre. Den nærmere grensedragningen for hvilke feil som omfattes fremgår imidlertid ikke av bestemmelsen i fkjl. § 27, og det er derfor naturlig å se hen til øvrige lovgivning og undersøke om den kan gi mer konkret veiledning. Fkjl. § 30 bruker også begrepet «samme mangel», og forståelsen av denne bestemmelsen kan derfor benyttes til å utpensle det nærmere innholdet i § 27. Hensynet til sammenheng i regelverket taler for at man tolker like vilkår som fremgår flere steder i forbrukerkjøpsloven likt.⁴⁴

3.3.3 Forbrukerkjøpsloven § 30 (2)

Forbrukerkjøpsloven § 30 regulerer gjennomføringen av avhjelp der det foreligger en mangel ved varen. I annet ledd fremgår det hvor mange avhjelpsforsøk selgeren har krav på før forbrukeren kan avvise et rettingsforsøk og kreve heving. Det følger av bestemmelsen at selgeren ikke har lov til å foreta mer enn to avhjelpsforsøk for «samme mangel». I den relasjon er distinksjonen mellom hva som utgjør samme mangel sentral, all den tid dette er avgjørende for om selgeren fortsatt har avhjelpsretten i behold.

Forarbeidene til bestemmelsen inneholder en nærmere presisering av hva som utgjør «samme mangel»:

«Når det tas stilling til dette, vil det være nødvendig å foreta en konkret vurdering. Av betydning for vurderingen vil det, foruten selve feilens karakter, bl.a. være hva slags ting det dreier seg om og hvor lang tid som er gått siden den tidligere avhjelpssituasjonen.»⁴⁵

Det gis altså uttrykk for at det må foretas en konkret helhetsvurdering. Uttrykket «bl.a.» indikerer at listen over momenter ikke er uttømmende, og at andre faktorer derfor også kan være relevante. Vurderingen er følgelig meget skjønnsmessig, og typisk vil slike vurderinger måtte gjøres på en «sak-til-sak» basis.

I forlengelsen av dette fremgår det samme sted at sammenhengen mellom feilene synes å være det sentrale vurderingsmomentet:

---

⁴⁴

Tverberg (2008) på side 418 tar også til orde for at «de samme løsningene må som utgangspunkt kunne legges til grunn etter § 27 første ledd, selv om det ikke kan utelukkes at avgrensningen må skje på noe ulik måte etter de to bestemmelsene».

⁴⁵ NOU 1993:27 Forbrukerkjøpslov, s. 136

«Generelt bør det, for at selgeren skal kunne nå frem med at det ikke dreier seg om avhjelp av samme mangel, kunne forlanges at manglende sammenheng mellom feilene er synbar selv for en uprofesjonell kjøper».

Forarbeidene gir uttrykk for en relativt vid forståelse av begrepet «samme mangel». Det overordnede vurderingstemaet er om en alminnelig forbruker burde skjønt at det ikke foreligger noen sammenheng mellom de påberopte feilene. Dette innebærer at selv om det ikke foreligger noen direkte sammenheng mellom feilene, kan disse likevel bli ansett som samme mangel dersom en fra forbrukerens synspunkt ikke oppfatter denne manglende sammenhengen.

Det kan synes som at forarbeidene forutsetter at feil som har en direkte sammenheng med hverandre, automatisk må anses som samme mangel. Fra et mer til det mindre perspektiv er dette også en logisk slutning å trekke; dersom feil som *ikke* har noen sammenheng med hverandre kan anses som samme mangel, bør i hvert fall feil som har en sammenheng med hverandre anses som det. Det virker også som at forarbeidene bygger på det premiss at feil med direkte sammenheng anses som den samme mangelen, når de uttaler det foreligger samme mangel «selv om selgeren skulle hevde at det ikke er noen direkte sammenheng mellom de to feilene som er oppstått».⁴⁶

I tillegg er dette også rimelig. Når feilene har en direkte sammenheng med hverandre er det naturlig å betegne utbedringsforsøket som mislykket. Selgeren bør derfor ikke tilkjennes mer enn to utbedringsforsøk i slike tilfeller.

Ettersom feil som har en klar og direkte sammenheng med hverandre vanskelig byr på problemer i praksis, vil den foregående drøftelsen fokusere på grensedragningen der det foreligger feil som ikke har noen faktisk sammenheng med hverandre, eller der det er tvil om dette. Momentene som forarbeidene skisserer vil danne utgangspunktet for analysen.

3.3.1.1 Manglende sammenheng synbar for en uprofesjonell kjøper

Det overordnede og avgjørende vurderingstemaet er hvorvidt den manglende sammenhengen mellom feilene er synbar for en uprofesjonell kjøper.⁴⁷ Loven ilegger altså et forbrukerperspektiv ved vurderingen av om samme mangel foreligger. For å bruke et banalt eksempel, vil en forbruker måtte forstå at en skade på dekket til en bil ikke har noen

---

⁴⁶ NOU 1993:27 Forbrukerkjøpslov, s. 136

Se også LG-1992-1295 der lignende forståelse legges til grunn.

⁴⁷ NOU 1993:27 Forbrukerkjøpslov, s. 136

sammenheng med at kjølesystemet i bilen ikke fungerer – for en alminnelig, uprofesjonell kjøper er den manglende sammenhengen mellom feilene her åpenbar.

Vanskeligere blir det dersom det oppstår feil i motoren til bilen som har forskjellige årsaker – for forbrukeren kan symptomet på begge feilene være det samme, nemlig at motoren ikke starter. I slike tilfeller kan forarbeidene gi inntrykk av at det er tale om «samme mangel», selv om det for eksempel er tale om feil ved to forskjellige funksjoner i motoren.

Måten mangelen viser seg på vil derfor være sentralt i vurderingen av om to feil kan anses som den samme mangelen.

LB-2009-55857 er illustrerende. Saken gjaldt kjøp av motorbåt, der forbrukeren her hadde opplevd vedvarende problemer med motoren. De første problemene forbrukeren opplevde var at motoren plutselig fikk «tidvis motorstopp og ustabil toppfart» ved flere anledninger. Etter at utbedring hadde blitt foretatt i 2007, opplevde kjøper igjen problemer med motoren 2 år senere; denne gang i form av redusert effekt der «full effekt plutselig kunne slå inn». Selv om feilene ved motoren viste seg på forskjellige måter, og tilsynelatende skyldtes forskjellige feil, la Lagmannsretten her til grunn at alle motorproblemene som oppstod var «en og samme feil(mangel)».

Praksis fra forbrukerklageutvalget illustrerer også den forbrukervennlige linjen loven og forarbeidene legger seg på. I FKU-2018-659 hadde forbrukeren problemer med at automatgiret i bilen uten videre gikk ut av gir under kjøring. Bilen hadde vært til reparasjon hos selgeren ved tre tilfeller, og forbrukeren anførte at den mislykkede reparasjonen av girkassen gjaldt «samme mangel». Selgeren anførte at ettersom det var ulike årsaker til at giret hoppet ut og at rettingsforsøkene ikke var likeartede, var de manglene som oppstod forskjellige. Utvalget tok ikke selgers anførsel til følge, og konkluderte med at tilfellene gjaldt «samme mangel» ettersom det ikke var synbart for forbrukeren at manglene ved girkassen var forskjellige.⁴⁸

---

⁴⁸ Se også følgende avgjørelser til illustrasjon:

FKU-2018-142 – Gjaldt lyd fra bilens høyre side foran. Selger argumenterte for at det var snakk om ulike feil som forårsaket lyden. Utvalget: «sett hen til at lyden har fremstått som den samme for klageren hver gang, og at problemet er påklagd jevnlig over en forholdsvis kort periode, er utvalget av den oppfatning at det er snakk om «samme mangel».

FKU-2017-1398 – Problemer med bil, nærmere bestemt at den «nykket» under pådrag. Selger anførte at han hadde reparert forskjellige feil og at det derfor ikke var tale om samme mangel. Utvalget la til grunn at det forelå samme mangel, i lys av at symptomene var like.

3.3.2.2 Gjenstandens karakter

Tingens karakter og størrelse er et sentralt moment i vurderingen, og vil på mange måter styre hvilke forventninger man kan stille til forbrukerens kunnskap om sammenhengen mellom feilene. Forarbeidene antar på generelt grunnlag at det skal mer til for at flere avhjelpsforsøk på en større gjenstand skal regnes som avhjelp på samme mangel, enn om gjenstanden er liten i størrelsen.⁴⁹ Resonnementet må være at større gjenstander oftere har klart definerte komponenter og egenskaper, og at feilene således er lettere å distingvere selv for en uprofesjonell kjøper.

Et klart eksempel i så henseende er dersom forbrukeren først oppdager feil ved batterisystemet til en bil, og senere feil ved dekkene. Dette er klart to adskilte mangler som ikke har noen sammenheng, og som er enkle å skille grunnet bilens størrelse - dette forstår selv en uprofesjonell kjøper. Vanskeligere vil det være å skille disse feilene hvis de hadde oppstått i en fjernstyrt bil; her ligger feilen nærmere hverandre, og for forbrukeren kan feilene synes identiske.

Flere feil på mindre gjenstander vil altså lettere kunne anses å være «samme mangel». Som eksempel nevner forarbeidene at materialbrister på forskjellige steder på en leke normalt må anses som «samme mangel» etter § 30. Tverberg nevner også at dersom knappene på en kåpe faller av på to forskjellige steder, og dette skyldes svikt i sømmen, må dette normalt anses som samme mangel.⁵⁰

Dette momentet blir vanskeligere å anvende i de tilfeller gjenstanden inneholder elektroniske eller andre avanserte komponenter som svikter. For forbrukeren vil det regelmessig være vanskeligere å oppdage manglende sammenheng mellom feilene her, uavhengig av om gjenstanden er stor eller liten. Et sentralt moment som trekkes frem i forarbeidene er derfor *feilens karakter*, altså hva slags type feil det er snakk om.

3.3.2.3 Feilens karakter

Feilens karakter nevnes i forarbeidene som et sentralt moment i vurderingen av om to feil er å anse som samme mangel.⁵¹ Momentet får vesentlig betydning i de tilfeller der feilen er av teknisk karakter som krever fagkyndighet, typisk en feil i motoren på en bil. Ved slike tilfeller kan det være vanskelig for en uprofesjonell kjøper å se den manglende sammenhengen

---

⁴⁹ NOU 1993:27 Forbrukerkjøpslov, s. 136

⁵⁰ Tverberg (2008), s. 493

⁵¹ NOU 1993:27 Forbrukerkjøpslov, s. 136

mellom feilene, all den tid sammenhengen mellom feilene kan bero på avanserte og tekniske distinksjoner som kun en profesjonell aktør kan oppfatte.

Praksis fra forbrukertvistutvalget kan bidra til å belyse problemstillingen ytterligere:

I FTU 2003/476 ble to tilfeller av feil ved programvaren til en mobiltelefon ansett å være «samme mangel». Ved det første tilfellet slo telefonen seg av under bruk, mens ved det andre slet forbrukeren med at tekst hang seg opp og frøs i mobilvinduet. Utvalget uttaler her at de var tilbøyelige til å anse det som «samme mangel», og resonnementet her synes å være at så lenge det var feil med selve programvaren kunne ikke forbrukeren oppfatte den manglende sammenhengen mellom feilene.

FTU 2004/348 gjaldt lignende tilfelle. Telefonen hadde låst seg ved flere tilfeller, og selgeren hadde forsøkt å rette feilen ved 3 anledninger. Utvalget kom til at det var nærliggende at symptomene skyldtes samme feil ved software, og at feilene således var å betegne som «samme mangel»

Motsatt vant forbrukeren ikke frem med anførsel om at gjentagende feil var å anse som «samme mangel» i avgjørelsen FTO 2011/727. PCen hadde vært inne til reparasjon fire ganger, og kjøper hadde her opplevd problemer med både videokort, hovedkort, kortleser og harddisk. Utvalget kom til at disse utbedringsforsøkene måtte anses å knytte seg til forskjellige mangler ettersom det var ulike deler av pc-en som ble skiftet ved de forskjellige reparasjonene.

Avgjørelsene illustrerer altså at kravene til forbrukers oppfatning av sammenhengen mellom feilene senkes betraktelig der det er tale om tekniske feil, som f.eks ved feil på programvare. Dersom en mobiltelefon slår seg av ved flere anledninger, vil det f.eks. ha formodningen for seg at dette skyldes den samme mangelen, selv om det kanskje er forskjellige feil ved programvaren som forårsaker feilfungeringen. Det sentrale i slike tilfeller er at feilene viser seg på noenlunde samme måte, og at de er av en teknisk art slik forbrukeren ikke har en forutsetning for å distingvere dem.

3.3.2.4 Tiden som har gått etter det mislykkede utbedringsforsøket

I forarbeidene angis også tiden som har gått etter det mislykkede utbedringsforsøket som et relevant moment. Synspunktet må her være at dersom feilfungeringen oppstår kort tid etter utbedringsforsøket, vil det ha formodningen for seg at det er tale om samme mangel. Sett fra forbrukerens synspunkt, er det naturlig å tenke at to feil med de samme symptomene som oppstår kort tid etter hverandre utgjør den samme «mangelen».

Momentet vil neppe ha særlig selvstendig vekt i de tilfeller der feilens og gjenstandens karakter trekker i en annen retning. Videre synes dette momentet å gli noe over i selve bevisvurderingen av om feilene har en sammenheng med hverandre, to forhold som må

holdes adskilt. Rent bevismessig vil det nemlig kunne ha en viss betydning i selgers favør at gjenstanden har fungert uten feil over en lengre tidsperiode⁵².

3.3.4 Bør samme grensdragning gjelde etter forbrukerkjøpsloven § 27

De momenter som har blitt redegjort for til nå, er i utgangspunktet kun relevante for vurderingen av hva som er «samme mangel» etter fkjl. § 30. Spørsmålet i det følgende blir om disse momentene også kan anvendes i vurderingen av hva som utgjør den samme «mangelen» etter fkjl. § 27.

Gode grunner taler for at de samme momenter også må være retningsgivende her. Ettersom bestemmelsen selv ikke inneholder noen nærmere forklaring av hva «mangelen» utgjør, synes det naturlig å gi uttrykket samme meningsinnhold som i tilgrensende bestemmelser. Selv om ordlyden «samme mangel» ikke benyttes i fkjl. § 27, vil reklamasjonens fristavbrytende virkning unektelig være knyttet til dette uttrykket - både på grunn av måten Høyesterett formulerer seg i Rustskadedommen, og grunnet hvordan dommen har blitt forstått i etterfølgende praksis.⁵³

Videre vil det kunne være uheldig å legge opp til ulike kriterier av hva som er samme mangel etter fkjl. § 27 og fkjl. § 30. Det er en nær sammenheng mellom gjennomføring av retting etter fkjl. § 30 og reklamasjonsfristene etter § 27 – avhjelp forutsetter at reklamasjonsfristen etter § 27 er overholdt. Dersom distinksjonen er ulik, vil man kunne risikere at den absolutte reklamasjonsfristen er oversittet for en feil som etter fkjl. § 30 blir ansett som den samme mangelen som tidligere har blitt rettet. En tredje feil ved en vaskemaskin oppdages for eksempel 6 år etter kjøpet. Denne feilen vil etter fkjl. § 30 bli ansett som den samme mangelen som de to foregående feilene, men etter fkjl. § 27 blir den ansett som en ny mangel. Reklamasjonsfristen vil derfor være oversittet, selv om selgeren ikke har overholdt sin retteplikt.

Endelig har reklamasjonens fristavbrytende effekt i praksis blitt forstått slik at den er begrenset til hva som utgjør «samme mangel». I Rustskadedommen påpeker førstvoterende at «rent språklig er det nærliggende å forstå § 27 slik at det ikke er nødvendig å reklamere mer enn en gang over den samme mangel».⁵⁴ Det er derfor naturlig at vurderingene gjøres likt.

---

⁵² Tverberg (2008) s. 493

Dette blir blant annet presisert i FTU 2005/449.

⁵³ Se TSAFO-2014-28776, LG-2018-3117, LF-2016-162689 og LA-2015-86432

⁵⁴ Rt. 2013 s. 865 Avsnitt 33

I tillegg uttaler Tverberg (2008) på s. 418 at vurderingen av hva som utgjør «samme mangel» nok må være lik som vurderingen etter fkjl. § 30.

Sett i lys av disse betraktninger fremstår det som forsvarlig å konkludere med at «samme mangel»-vurderingen er retningsgivende også etter fkjl. § 27. Det innebærer likevel ikke at nyansforskjeller kan forekomme, noe jeg kommer nærmere inn på under kapittel 4 og 5.⁵⁵

---

⁵⁵ *Ibid*, Tverberg presiserer at det ikke kan utelukkes at avgrensningen må skje på noe ulik måte etter de to bestemmelsene.

4 Reklamasjonens fristavbrytende virkning for følgene av det påberopte kontraktsavviket

4.1 Problemstillingen

Den foregående drøftelsen har vist at en fristavbrytende reklamasjon rekker videre enn det som er spesifikt angitt i meldingen til selger. En opprinnelig reklamasjon kan derfor ha virket fristavbrytende for feil som oppdages i etterkant av et utbedringsforsøk, selv om feilen ikke har noen faktisk sammenheng med den opprinnelige feilen som ble rettet. Det sentrale kriterium i disse situasjonene vil være hvorvidt en uprofesjonell kjøper kan oppfatte den manglende sammenhengen mellom feilene.⁵⁶

Der det kan påvises en faktisk sammenheng mellom feilene, må presumpsjonen være at det er tale om den samme mangelen.⁵⁷ Det er likevel usikkert om dette innebærer at alle feil som har en sammenheng med hverandre omfattes av samme reklamasjon. En opprinnelig feil kan til eksempel ha ført til skader andre steder på gjenstanden, typisk at en utett bildør fører til vannskader på det elektriske anlegget i bilen. Feilene har unektelig en sammenheng med hverandre, men den etterfølgende feilen vil ofte være av en helt annen karakter. I tillegg kan den ha utviklet seg i etterkant av utbedringsforsøket. Det fremstår derfor ikke som åpenbart at reklamasjonen er fristavbrytende for disse skadene.

I forlengelsen av dette er det usikkert hvorvidt slike feil i det hele tatt omfattes av mangelsbegrepet og selgers utbedringsplikt. Dersom disse feilene ikke kan betegnes som en kjøpsrettslig mangel, har ikke selgeren noen plikt til å utbedre skaden og følgelig vil det heller ikke løpe noen reklamasjonsfrist. I dette kapittelet vil det derfor undersøkes om disse skadene omfattes av selgers utbedringsplikt - og hvis ja - om en reklamasjon på den opprinnelige feilen også er fristavbrytende for selve følgeskaden.

Slike utviklingskader har tradisjonelt blitt betegnet som følgeskader. Begrepet følgeskader vil i denne fremstillingen bli brukt om skader som er en avledet følge av en mangelsbetingende feil som forelå ved risikoens overgang.⁵⁸ Videre vil betegnelsen «opprinnelig feil» benyttes om den mangelsbetingende feilen som forårsaket følgeskaden.

---

⁵⁶ Se kapittel 3.3

⁵⁷ Ibid

⁵⁸ Følgeskader vil uansett fanges opp av erstatningsreglene, og man kan derfor innvende at den praktiske interessen av en slik analyse er lite hensiktsmessig. Det er likevel slik at det er vanskeligere å vinne frem med et krav etter erstatningsreglene enn det er etter reglene om retting. I tillegg er rettsvirkningene ved retting og erstatning vidt forskjellige. Analysen er derfor - etter min mening - av interesse.

4.2 Omfattes følgeskader av selgers utbedringsplikt?

Dersom selgeren ikke har plikt til å rette følgeskader, er det altså irrelevant hvorvidt reklamasjonen er fristavbrytende for slike skader – det løper ingen reklamasjonsfrist når forbrukeren ikke har noe mangelskrav. Det må derfor først avklares hvorvidt følgeskader omfattes av selgers utbedringsplikt.

Det følger av fkjl. § 29 at forbrukeren har krav på at selgeren retter «mangelen», og spørsmålet blir derfor hvorvidt en følgeskade omfattes av ordlyden «mangelen». Det er for så vidt klart at en følgeskade oppfyller mangelskriteriene i fkjl. § 15 jf. § 16, all den tid tingen ikke vil være i samsvar med det som følger av avtalen dersom den har en følgeskade. Det følger imidlertid av fkjl. § 18 at mangelsvurderingen skal ta utgangspunkt i «tidspunktet da risikoen går over på forbrukeren». Dette innebærer at selgeren kun hefter for feil som forelå ved risikoens overgang, jf. fkjl. § 14 jf. § 18. Ettersom følgeskader typisk utvikler seg i etterkant av levering, er det uklart hvorvidt slike skader kan tas med i mangelsvurderingen.

Etter tredje ledd i bestemmelsen svarer selgeren for en mangel som oppstår senere dersom den skyldes «kontraktsbrudd» fra hans eller hennes side. Bestemmelsen kan gi inntrykk av at følgeskader også omfattes, ettersom de oppstår senere og i og for seg skyldes et «kontraktsbrudd» fra selgers side. Det følger likevel av premissene i forarbeidene at regelen er ment å ramme de tilfeller der selgeren har påtatt seg plikter som inntreffer etter risikoens overgang, typisk monteringsarbeid eller transport.⁵⁹

Fkjl. § 18 (1) inneholder tilføyelsen «selv om mangelen først viser seg senere». Tilføyelsen innebærer at selgeren også er ansvarlig for feil som oppdages etter overlevering, selv om den ikke viste seg ved risikoens overgang. Det fremgår av forarbeidene at meningen var at skjulte feil også skulle omfattes av mangelsbegrepet.⁶⁰

Det er knyttet usikkerhet til hvordan uttrykket «viser seg» skal tolkes. En naturlig forståelse av bestemmelsen kan indikere at det kun er feil som foreligger på leveringstidspunktet som omfattes av mangelsbegrepet, og at skader som har utviklet seg i etterkant av leveringen er kjøpers risiko. At en mangel «viser seg» betyr strengt alt ikke at den «oppstår» etter overlevering, og kan heller indikere at den alltid har vært der men oppdages i etterkant av overlevering. En streng fortolkning av bestemmelsen trekker derfor i retning av at følgeskader som har oppstått etter overlevering ikke omfattes av mangelsbegrepet.

---

⁵⁹ Ot.prp. nr. 80 (1986-1987) s. 64

⁶⁰ Ot.prp. nr. 44 (2001-2002) s. 174

En lignende forståelse av retteplikten har blitt tatt til orde for i teorien. Krüger skriver at det må skilles mellom mangelen selv og konsekvenser av mangelen.⁶¹ I følge han vil ikke «spredningsskade» som oppstår etter at levering har funnet sted anses som en mangel, selv om skaden er knyttet til en feil som forelå ved levering. En mangel sine avledende konsekvenser dekkes – ifølge Krüger - ikke av mangelsbegrepet.⁶²

En slik tolkning kan virke rimelig. Et sentralt formål med bestemmelsen om risikoens overgang må nettopp være å skape et klart skjæringstidspunkt for hvilke fenomen og påvirkning på kontraktsgjenstanden selgeren er ansvarlig for. Dersom etterfølgende skadeutvikling også kan tas i betraktning ved mangelsvurderingen, vil dette skape uklare grenser for risikoens overgang - spesielt i tilfeller der det er vanskelig å skille mellom følgeskader og slitasjeskader. Dette vil også åpne for vanskelige og uklare bevisemaer, som igjen er prosesskapende.

Hagstrøm er ikke like kategorisk i sin tolkning av bestemmelsen. Han skriver at tilføyelsen innebærer at «spiren til det som senere manifesterer seg som en mangel [må] være tilstede allerede ved risikoens overgang».⁶³ En slik forståelse må i hvert fall innebære at feil som utvikles i omfang, og ikke karakter, omfattes. Dersom en liten fuktskade - som foreligger ved risikoens overgang - begynner å utvikle seg i etterkant av overlevering slik at det oppstår store fuktskader på gjenstanden, vil da hele omfanget av fuktskaden omfattes av mangelsbegrepet.

Rt. 1998 s. 1510 er illustrerende, der saken gjaldt hussoppkader som hadde utviklet seg etter overlevering av en leilighet. Høyesterett uttalte at «[...] i og med at hussoppangrepet var i gang allerede da [ved overlevering], og at det i perioden 1988-94 var under fortsatt, kontinuerlig utvikling, må selgerne ha risikoen også for merskader som følge av soppangrepet frem til 1994, da det ble oppdaget og reklamasjon fant sted».⁶⁴

Det er imidlertid ikke like åpenbart hvorvidt han også mener at selgeren er ansvarlig der feilen fører til ytterligere skader andre steder på gjenstanden, typisk at fuktskaden ødelegger elektronikken i varen. Forarbeidene til en rekke kontraktslover kan trekke i retning av at loven også åpner for at den siste kategorien av følgeskader omfattes. I forarbeidene til forbrukerkjøpsloven uttales følgende:

«Etter bestemmelsen må det trekkes et skille mellom feil som kan tilbakeføres til begivenheter etter risikoens overgang, og feil som kan tilbakeføres til forhold som foreligger allerede ved risikoens

---

⁶¹ Krüger (1999) s. 205

⁶² Krüger (1999) s. 206, Krüger sine uttalelser er gitt før forbrukerkjøpsloven trådte i kraft, slik at det ikke er klart om han mener det samme må gjelde i forbrukerkjøp.

⁶³ Hagstrøm (2011) s. 173

⁶⁴ Side 1518 i dommen

overgang. Bare den siste gruppen kan etter bestemmelsen utgjøre en kjøpsrettslig mangel som gir grunnlag for å gjøre krav gjeldende. Det er imidlertid ikke noe krav at feilen viser seg allerede ved risikoens overgang, også skjulte feil er omfattet.»⁶⁵

Når departementet uttrykker at «feil som kan tilbakeføres til forhold som foreligger allerede ved risikoens overgang» kan utgjøre en kjøpsrettslig mangel, kan dette indikere at følgeskader som har utviklet seg etter levering også må tas med i mangelsvurderingen. Det trenger ikke være samme feil som utvikler seg og blir «verre» over tid», det sentrale er om det oppstår en feil som har årsakssammenheng med eller kan «tilbakeføres til» en feil som forelå før risikoens overgang.

Forarbeidene til håndverkertjenesteloven trekker også i retning av en slik forståelse. Det følger av disse at «skjulte feil som først viser seg senere, men som forelå latent ved oppdragets avslutning [...] dekkes direkte av første og annet ledd», og «skyldes feilen en svakhet som er til stede ved risikoens overgang, kan mangelsansvar gjøres gjeldende selv om den først slår ut på et senere tidspunkt».⁶⁶ Følgeskader skyldes jo nettopp en svakhet eller feil som var til stede ved risikoens overgang, og etter håndverkertjenesteloven synes altså slike skader å være omfattet.

Forarbeidene til avhendingsloven uttrykker seg på samme måte:

«Ofte er det ikkje store feilen til å begynne med, men t d ein konstruksjonsfeil kan føre til at det over tid utviklar seg ei langt større skade. Det er i samsvar med gjeldande rett at også dette er manglar seljaren heftar for, såfram skaden skriv seg frå ein feil som var der før vågnaden gjekk over på kjøperen og som seljaren etter avtala eller lova svarer for».⁶⁷

Endelig opererer også bustadoppføringslova med en vid retteplikt: entreprenørens retteplikt omfatter også «skade som mangelen har ført til på arbeid eller eiendom som er omfatta av avtalen mellom forbrukaren og entreprenøren, skal òg rettast dersom skaden er ei nærliggjande og pårekneleg følgje av mangelen», se buofl. § 32 (1) siste setning. Her fremgår det eksplisitt at følgeskader omfattes av retteplikten.⁶⁸

Det synes altså å være en gjennomgående forutsetning i kontraktslovgivningen at følgeskader også skal omfattes av mangelsbegrepet.⁶⁹ Av hensyn til sammenheng i kontraktslovgivningen

---

⁶⁵ Ot.prp. nr. 44 (2001-2002) s. 174

⁶⁶ Ot.prp. nr. 29 (1988-1989) s. 85 og NOU 1979: 42 s. 104

⁶⁷ Ot.prp. nr. 66 (1990-1991) s. 78

⁶⁸ Forarbeidene presiserer imidlertid at bestemmelsen innebærer et rent objektivt ansvar for selgers rettingsplikt, og at dette nok rekker lenger enn rettingsplikten etter kjøpsloven og håndverkertjenesteloven, jf. NOU 1992: 9 s. 39. Hvorvidt retteplikten rekker videre enn forbrukerkjøp er uklart.

⁶⁹ Se også Snipsøyr (2017) «Forholdet mellom mangelsbegrepet og «utviklings- og følgeskader» - Særlig om mangelsbegrepets betydning for omfanget av krav på retting og prisavslag», Lov og Rett 04/2017 (Volum 56)

er det ønskelig med like regler om når en feil omfattes av mangelsbegrepet. Til illustrasjon kan det også nevnes at opptil flere avgjørelser i forbrukerklageutvalget forutsetter at følgeskader kan utgjøre en mangel ved varen. I blant annet avgjørelsen FKU-2017-602 hadde styreenheten i en bil blitt skadet som følge av en vannlekkasje i bilen. Vannlekkasjen var forårsaket av dårlig drenering i vannkassen på bilen. Utvalget kom til at forholdet utgjorde en mangel, selv om skaden altså var en følge av en opprinnelig svakhet som forelå ved risikoens overgang.⁷⁰

Hvis en ser hen til forbrukerkjøpsdirektivet, som forbrukerkjøpsloven er basert på, er «retting» definert som «å sette forbruksvaren i den stand avtalen fastsetter i tilfelle manglende avtalemessighet».⁷¹ Direktivet opererer følgelig med en vid definisjon av retting, som også virker å dekke følgeskader - dersom varen utvikler en skade som bunner i en feil som opprinnelig forelå ved risikoens overgang, er ikke varen i den stand avtalen har fastsatt. Tverberg argumenterer for en slik forståelse av utbedringsplikten.⁷²

Dette fremstår også som en god regel. For det første vil en slik regel kunne slå positivt ut for begge parter. Selgeren vil ofte være mer interessert i å bli møtt med et krav om retting enn et krav om erstatning, all den tid han da kan føre kontroll med kostnadene til utbedring. Han vil kunne være til i stand til å reparere varen selv, i tillegg til at reservedeler ofte vil være tilgjengelig. Dette vil holde kostnadene nede og er i så måte likviditetsmessig gunstig for selger.

For forbrukeren sitt vedkommende vil det nok være, i hvert fall ved større gjenstander som biler og båter, naturalytelsen han er opptatt av å få tilbakeført. En erstatningssum er en mager trøst dersom varen fortsatt er mangelfull og uansett må på reparasjon. Et rettingsforsøk vil derfor kunne være mer gunstig enn økonomisk kompensasjon, ettersom han får varen tilbakeført i den standen han ønsker, og slipper å holde seg til flere parter for reparasjon.

---

som foretar en grundig analyse av rettskildebildet og konkluderer med at de følgeskader som er en nærmest sikker konsekvens av kontraktsavviket må omfattes.

⁷⁰ Se også:

FTU-2015-1521, Registerkjede i bil hadde en iboende svakhet som senere førte til skade på kamaksel og strammer. Dette ble ansett som en mangel.

FTU-2015-1493, Bilen var beheftet med en feil som medførte vannlekkasje innen ett år etter kjøpet. Vannlekkasjen medførte skader på blant annet taktrekket, sikringsboks. Dette ble ansett som en mangel.

⁷¹ Europaparlaments- og rådsdirektiv 1999/44/EF av 25. mai 1999 om visse sider ved forbrukerkjøp og tilknyttede garantier artikkel 1 nr. 2 bokstav f

⁷² Tverberg (2008) legger til grunn, med henvisning til forbrukerkjøpsdirektivet artikkel 1 nr. 2 bokstav f, at det nok harmoniserer best med direktivet «at selgeren også har plikt til å utbedre feil ved salgstingen selv om disse har karakter av å være en følge av den mangelen som forelå ved risikoens overgang», se s. 451.

Disse betraktningene taler for at følgeskader også bør kunne søkes kompensert gjennom andre misligholdssanksjoner enn erstatning.

Videre er det rimelig at selgeren holdes ansvarlig for slike skader, ettersom det tross alt stammer fra et kontraktsavvik som forelå før risikoens overgang. Selv om forarbeidene er uklare på dette punkt, kan det virke som at det først og fremst er de tilfeller av *ytre* påvirkning eller alminnelig slitasje lovgiver så for seg at kjøper skulle bære risikoen for etter risikoens overgang.⁷³ Der skaden kan føres tilbake til en feil som forelå ved risikoens overgang, er følgelig ikke denne skaden «tilfeldig».

Uttalelsene i forarbeidene, sammenholdt med reelle hensyn, taler derfor for at i hvert fall visse følgeskader også må omfattes av mangelsbegrepet. Det fremstår som rimelig at forbrukeren også kan kreve slike skader rettet, i hvert fall i de tilfeller der følgeskaden er en naturlig konsekvens av den opprinnelige feilen. Det er imidlertid viktig å presisere at forutsetningen må være at følgeskaden er en følge av feil som bestod på leveringstidspunktet.

4.3 Den nærmere grensdragningen for når selgeren har plikt til å rette følgeskader

Selv om utbedringsplikten til selgeren omfatter følgeskader, er ikke dette ensbetydende med at alle følgeskader omfattes. Som drøftelsen over har indikert rekker uttrykket «følgeskader» svært vidt, og det er derfor behov for en nærmere avgrensning av hvilke følgeskader som faktisk fanges opp av mangelsbegrepet. Ordlyden «viser seg» setter også en naturlig begrensning her, ettersom den indikerer at følgeskaden bør ligge nært opp til den opprinnelige feilen.

Innledningsvis er det sentralt å påpeke at det kun er de følgeskader som stammer fra feil som forelå før risikoens overgang som omfattes av mangelsbegrepet. Dette følger som en naturlig konsekvens av prinsippet i fkjl. § 14 om risikoens overgang - feil som oppstår etter at tingen er levert må kjøperen selv bære risikoen for.

Videre må også feil ved varen som fører til følgeskader på andre gjenstander også gå klar av mangelsbegrepet. Det følger av fkjl. § 16 at det kun er selve "tingen" som kan ha en mangel,

---

⁷³ Se blant annet NOU 1993:27 s. 126 der det fremgår at regelen «innebærer [...] at kjøperen har risikoen for *tilfeldige*[min utheving] begivenheter som inntreffer etter risikoovergangen».

I svensk rett synes man å forutsette det samme, se Prop. 1989/90 propositionens lagförslag side 72

og her siktes det altså til kontraktsgjenstanden.⁷⁴ Skade på andre gjenstander må derfor søkes kompensert gjennom erstatningsreglene.

Det er i de tilfeller følgeskaden er et påregnelig utfall av kontraktsbruddet, at selgers utbedringsplikt for følgeskader er sterkest begrunnet. I slike tilfeller har følgeskaden en slik nærhet til den opprinnelige feilen at det er rimelig at selgeren bærer ansvaret for de skader som oppstår.⁷⁵ Dersom følgeskaden er svært avledet og upåregnelig, typisk at feil ved høyttaleren til en mobil fører til at mobilen brenner opp, er det nemlig ikke naturlig å si at mangelen «viser seg» i etterkant av overleveringen. Her er skaden av en slik avledet karakter at forbrukeren bør bære risikoen for dette, i hvert fall etter mangelsvurderingen.

Rt. 1991 s. 719 er illustrerende for hvordan grensedragningen kan foretas. I saken var et nybygd skip levert med et mangelfullt manometer, som i etterkant av overlevering førte til brann i maskinrommet. Det var klart at skipsbygger her var ansvarlig for det mangelfulle manometeret, men spørsmålet var om også brannskadene var omfattet av skipsbyggers ansvar.

Høyesterett kom til at skadene falt innunder ansvaret til verkstedet, og uttalte følgende:

«I dette tilfelle er det etter min mening tilstrekkelig nærhet mellom mangler og skade. Jeg peker på at manglene ved monteringen av manometeret skapte en betydelig risiko for oljelekkasje, med påfølgende gassdannelse og eksplosjon. Nettopp denne risikoen realiserte seg. Tidsforløpet fra manometeret brakk til eksplosjonen inntrådte var trolig meget kort. Skadene var, iallfall for det alt vesentlige, begrenset til maskinrommet og de innretninger som befant seg der.»⁷⁶

Selv om dommen omhandler tolkningen av en konkret bestemmelse i skipskontrakten, er vurderingstemaet i saken av relevans her. Graden av nærhet mellom mangelen og den etterfølgende skaden står her frem som det sentrale for om følgeskaden kunne anses å være omfattet av mangelsbegrepet. Dommen illustrerer at en slik konkret nærhetsvurdering ikke er fremmed innad i kontraktsretten.

I teorien har det også blitt tatt til orde for en slik løsning. Snipsøyri skriver at man må oppstille et «slags nærhets- og sannsynlighetskrav», der det bare er de helt «nære og nærmest sikre følgeskadene som fanges opp av mangelsbegrepet».⁷⁷

De betraktninger som har kommet frem til nå, minner om de tapsbegrensninger man finner i erstatningsretten. Her opereres det med en såkalt adekvanslære – for at skadevolder skal

---

⁷⁴ Se NOU 1993:27 s. 123

⁷⁵ Se drøftelsen under punkt 4.2

⁷⁶ Rt. 1991 s. 719, s. 720

⁷⁷ Snipsøyri (2017)

kjennes erstatningsansvarlig er det avgjørende at skadefølgen er en adekvat årsak av den skadevoldende handlingen. I Agurkpinnedommen Rt. 2004 s.675 uttalte Høyesterett at «ved vurderingen av om et tap er adekvat, har det i tillegg til påregnelighet og hvor fjernt og avledet tapet er, tradisjonelt også vært tatt hensyn til hva som fremstår som rimelig i det enkelte tilfelle». Prinsippet kommer også til uttrykk i blant annet fkjl. § 52, kjl. § 67(1) og hvtjl. § 30.

I tilknytning til rettingsplikten inneholder også bustadoppføringslova en egen adekvansbegrensning. Det følger av lovens § 32 (1) annet punktum at «skade som mangelen har ført til på arbeid eller eigedom som er omfatta av avtalen mellom forbrukaren og entreprenøren, skal óg rettast dersom skaden er ei nærliggjande og pårekneleg følgje av mangelen». Som eksempler på følgeskader som ikke er adekvate nevner forarbeidene en vannlekkasje som skader et elektrisk apparat med kortslutning og totalødeleggelse ved brann som konsekvens.⁷⁸

I lys av dette fremstår det som rimelig at en lignende begrensning skal gjelde for rettingsplikten. Begrunnelsen for at følgeskader skal omfattes av mangelsbegrepet er nettopp at de er så nære og har en så klar sammenheng med den opprinnelige feilen at det er rimelig å gjøre selgeren ansvarlig for disse. Det er også i disse tilfellene man rent språklig kan si at mangelen «viser seg» i etterkant, og løsningen er derfor i tråd med ordlyden i fkjl. § 18. Man luker da ut de mest urimelige utfallene av et kontraktsavvik, slik at ikke selger risikerer å bli ansvarlig for retting av avledete og upåregnelige følgeskader.

Det er likevel sentralt å påpeke at det uansett må påvises en klar sammenheng mellom følgeskaden og den feilen det opprinnelig ble reklamert over. Jo lenger tid det går fra levering, og jo mer avansert følgeskaden er, desto vanskeligere vil det være å bevise at dette er en skade som er forårsaket av en feil som forelå ved risikoens overgang. I tillegg vil forbrukeren ha bevisbyrden for dette når det har gått 6 måneder fra overlevering, jf. fkjl. § 18(2). De bevismessige forholdene vil derfor skape en naturlig begrensning for hvilke følgeskader som omfattes.

---

⁷⁸ NOU 1992:9 Forbrukarentrepriselov s. 78

4.4 Vil en reklamasjon på den opprinnelige feilen også være fristavbrytende for følgeskadene?

4.4.1 Innledende bemerkninger

Drøftelsen over viser altså at følgeskader som er en nærliggende følge av en opprinnelig feil må anses å være omfattet av selgers utbedringsplikt. Ettersom det ligger i følgeskadens natur at den utvikler seg over lengre tid, vil det nok ikke rent sjeldent forekomme at forbrukeren oppdager den opprinnelige feilen først. Når han så har reklamert over denne feilen, og selgeren har utbedret den, er det sentralt å ta stilling til hvorvidt reklamasjonsfristen også er avbrutt for følgeskadene som eventuelt oppstår eller oppdages etter utbedringsforsøket. Som tidligere nevnt kan dette formuleres som et spørsmål om den aktuelle følgeskaden er den samme «mangelen» som feilen det opprinnelig ble reklamert over.

En avgjørelse fra forbrukerklageutvalget er illustrerende for problemstillingen.⁷⁹ Saken gjaldt kjøp av motorbåt, der kjøper oppdaget lekkasjeproblemer i båten etter et par år. Selgeren reparerte lekkasjene, men en stund etter reparasjonsforsøket oppdaget kjøper at lekkasjeproblemene hadde ført til rustskader på motoren. Ettersom rustskadene ble oppdaget etter utgangen av den absolutte reklamasjonsfristen, anførte selgeren at mangelen ikke kunne gjøres gjeldende. Spørsmålet i saken var om reklamasjonen på lekkasjeproblemene også var fristavbrytende for rustskadene.

Løsningen kan virke åpenbar ved første øyekast. Dersom følgeskaden er en så nær og sikker konsekvens av det opprinnelige kontraktsavviket, virker det rimelig at den opprinnelige reklamasjonen også er fristavbrytende for disse skadene. I slike tilfeller er det en slik sammenheng mellom feilene at de nok bør anses som den samme «mangelen».

Følgeskaden vil likevel ofte være av en helt annen karakter enn den opprinnelige feilen, og det er også en risiko for at disse skadene først starter å utvikle seg i etterkant av utbedringsforsøket. Ettersom et av hovedformålene med en reklamasjon er å gjøre selgeren bevisst på at det foreligger et mangelfullt forhold ved varen, kan det argumenteres for at man her beveger seg vekk fra lovgivers intensjon dersom man gir reklamasjonen fristavbrytende virkning for forhold som ikke har inntrådt enda. Reklamasjonen legges unektelig på strekk i slike tilfeller.

Svaret er derfor ikke opplagt. I tillegg er problemstillingen nesten ikke behandlet i det rettskildematerialet som foreligger; Det sentrale prejudikatet på dette området,

---

⁷⁹ Avgjørelse 14/990

Rustskadedommen, går ikke noe nærmere inn på hva som er å anse som «samme mangel». De feilene som oppstod ved varen i dommen kunne heller ikke betegnes som følgeskader, ettersom det var identiske feil som oppstod både før og etter utbedringsforsøket. Dommen etterlater derfor usikkerhet rundt om slike skader omfattes, og en klarlegging på dette felt synes derfor hensiktsmessig.

Ettersom rettskildebildet er knapt, må vurderingen ta utgangspunkt i reelle hensyn og hva som fremstår som en god regel. Forutsetningen i det følgende vil videre være at det er tale om en følgeskade som omfattes av selgers utbedringsplikt.

4.4.2 Bør følgeskader omfattes av den opprinnelige reklamasjonen?

Som utgangspunkt er det naturlig å se hen til reklamasjonsbestemmelsens formål. Et av hovedformålene med de absolutte reklamasjonsfrister er at selgeren skal kunne gjøre seg ferdig med kjøpet, og ikke risikere at misligholdskrav blir gjort gjeldende lang tid i etterkant.⁸⁰ Selgeren må etter hvert kunne innrette seg på at et kontraktsforhold er endelig avsluttet, og at det ikke vil bli gjort gjeldende sanksjoner som vil kunne ha innvirkning på virksomheten selgeren driver med. Innrettelseshensynet står altså sterkt her.

Et av hovedsynspunktene bak regelen Høyesterett utpensler i Rustskadedommen –at det er tilstrekkelig å reklamere én gang over samme mangel – må være at selgeren i slike tilfeller blir bevisst på at gjenstanden ikke fungerer som den skal. Et mangelskrav som da kommer i kjølvannet av rettingsforsøket vil derfor ikke komme som en overraskelse på han, og innrettelseshensynet som den absolutte reklamasjonsfristen bygger på gjør seg dermed ikke like sterkt gjeldende.

Det ligger i følgeskadens natur at den har en klar sammenheng med den opprinnelige feilen det ble reklamert over, særlig ettersom det kun er påregnelige følgeskader som omfattes av selgers utbedringsplikt.⁸¹ Som en profesjonell aktør kan det derfor argumenteres for at selgeren her må bære risikoen for at slike forhold ikke oppdages. Lekkasjeskader på gjenstander med komponenter som er sensitive for fukt vil typisk være særlig utsatt for følgeskader, og her vil det fremstå som urimelig dersom selgeren ikke tar forhåndsregler der han retter slike feil. I motsatt fall vil reklamasjonen kunne villedde forbrukeren til å tro at forholdet reklamert over, slik at han setter seg til ro med at fristen er avbrutt.

I forlengelsen av dette er det et poeng at reklamasjonens fristavbrytende virkning allerede er meget vid i forbrukerforhold. Krav på utbedring av årsakene til kontraktsavviket omfattes

---

⁸⁰ Se kapittel 2.1 om den legislative begrunnelsen bak de absolutte fristene

⁸¹ Se drøftelsen under kapittel 4.3

blant annet av den opprinnelige reklamasjonen.⁸² Når slike feil omfattes, kan gode grunner tale for at også følgene av avviket dekkes. Dette skaper også en preventiv effekt i form av at selgeren er grundig i undersøkelsene sine når forbrukeren kommer til han med en mangelfull vare.

Dersom man snur om på hendelsesforløpet i avgjørelsen 14/990 slik at det var rustskadene på motoren som ble oppdaget først og utbedret, ville årsakene til disse rustskadene – altså vannlekkasjen i båten – klart være omfattet av reklamasjonen på rustskaden. Hvis ikke det motsatte tilfellet skal omfattes vil dette kunne innebære en tilfeldig fordel for selger; reklamasjonens virkning vil da være avhengig av om årsaken eller symptomet på feilen oppdages først.

Fra selgeren sitt ståsted kan det anføres at dersom en opprinnelig reklamasjon også er fristavbrytende for eventuelle følgeskader forårsaket av feilen det er reklamert over, vil dette pålegge selgeren en uforholdsmessig stor undersøkelsesplikt, og skape en urimelig skjevhet i avtaleforholdet. I Rustskadedommen ble det blant annet fremholdt av bilforhandleren at en «nærmest ubegrenset reklamasjonsadgang» vil medføre stor usikkerhet for bruktbilselgere.

En innvending til dette er at reklamasjonsfristene må holdes adskilt fra selve mangelsvurderingen – det er ikke slik at selgeren uavkortet vil være ansvarlig for alle feil som viser seg å ha en tilknytning til det mislykkede utbedringsforsøket. Selv om en utvidelse av reklamasjonens rekkevidde nok vil føre til at en selges ansvarsperiode for mangler blir lengre, må det alltid foretas en selvstendig mangelsvurdering.⁸³ Som departementet påpeker, vil det være vanskeligere å påvise mangler jo lenger tid som går, og en utvidelse av reklamasjonsfristen vil derfor neppe ha så stor praktisk betydning.⁸⁴

I den forbindelse kan det også vises til situasjonen i Finland, der man ikke opererer med noen absolutt reklamasjonsfrist. Fraværet av en slik frist har ikke bydd på særlige problemer i praksis, og det er svært sjelden at det fremmes krav mer enn fem år etter kjøpet. Noe vektig argument er det imidlertid ikke; når lovgiver har bestemt at vi skal operere med en absolutt frist, kan man ikke bortfortolke den fordi den i realiteten ikke er så avgjørende. Poenget illustrerer imidlertid at de praktiske ulempene ved en utvidelse av reklamasjonens rekkevidde synes å være noe overdrevet.

Spørsmålet om hvor vidtrekkende virkninger et fristavbrytende skritt har er også relevant etter Lov om foreldelse av fordringer 18. mai 1979 nr. 18, ettersom dette avgjør hvorvidt et krav er

---

⁸² Se drøftelsen under kapittel 3.3

⁸³ Som også Høyesterett påpeker i rt-2013-865, avsnitt

⁸⁴ Se forarbeidene

foreldet eller ikke. I Rt. 2006 s. 983 behandlet Høyesterett et spørsmål relatert til nettopp denne problemstillingen. Saken gjaldt salg av bolig der kjøper i saken hadde oppdaget råteskader i taket på boligen en tid etter overtakelse, og sendt inn en fristavbrytende forliksklage i forbindelse med dette forholdet. En tid senere oppdaget man også råteskader i veggene på boligen – en følgeskade av råteskadene i taket. Spørsmålet var om disse skadene måtte anses å være omfattet av den fristavbrytende forliksklagen som rettet seg mot råteskadene i taket.

Høyesterett kom til at dersom «følgeskaden er nærliggende å regne med», er det også rimelig at forliksklagen er fristavbrytende for denne skaden. Dommen er særlig interessant ettersom den behandler en nærmest identisk problemstilling som i det foreliggende, og legger til grunn et sannsynlighetskrav som ligner på det som ble skissert under kapittel 4.3.

Dommen har imidlertid neppe noen direkte overføringsverdi. Lovgiver har bevisst gått inn for et tosporet system med forskjellige frister og vilkår i henholdsvis reklamasjons- og foreldelsestilfellene. Reglene om fristavbrudd etter foreldelsesloven er blant annet mye strengere enn etter reklamasjonsreglene; Kreditor må enten ta rettslige skritt, eller selgeren må erkjenne kravet for at fristen skal avbrytes. I tillegg er den såkalte identifikasjonstesten, altså vurderingen av hvilke feil et saksanlegg anses fristavbrytende for, annerledes enn vurderingen av hva som utgjør samme mangel etter forbrukerkjøpsloven. Man bør derfor respektere denne forskjellen og utvise forsiktighet med å trekke direkte linjer mellom regelsettene.

Avgjørelsen illustrerer imidlertid de betraktninger som gjennomgående har blitt trukket frem i dette kapitlet; følgeskader som er et nærliggende utfall av at kontraktsavvik bør ikke bare omfattes av selgers utbedringsplikt, men også av et fristavbrytende skritt rettet mot den opprinnelige feilen som forårsaket den.

Sett i lys av de hensyn som nå er gjennomgått, fremstår det som en god regel at reklamasjon på en opprinnelig feil også er fristavbrytende for de eventuelt nærliggende følgene av denne feilen. Der selgeren ikke makter å rette en feil på en måte som hindrer at det oppstår følgeskader må utbedringsforsøket betegnes som mislykket, og det er i slike tilfeller at reklamasjonens fristavbrytende virkning er sterkest begrunnet.

5 Den absolutte reklamasjonsfristen ved utskiftning av «vesentlige komponenter»

5.1 Problemstillingen

Ved de tilfeller forbrukeren kan kreve omlevering istedenfor retting, er utgangspunktet at den absolutte reklamasjonsfristen *ikke* avbrytes én gang for alle. I forarbeidene til kjøpsloven fremgår det at ved omlevering løper en ny absolutt reklamasjonsfrist etter overtakelsen av den nye tingen.⁸⁵ Dersom en mobiltelefon må byttes ut i sin helhet vil altså den absolutte reklamasjonsfristen «nullstilles», og en ny femårsfrist vil begynne å løpe fra det tidspunkt forbrukeren mottar den nye mobilen. Den nye reklamasjonsfristen gjelder for alle mangler som oppdages i etterkant av omleveringen, og er således ikke bundet til kun den samme mangelen.

Det er generelt antatt at det samme må gjelde for forbrukerkjøp.⁸⁶ Dette følger dessuten av ordlyden i fkjl. § 27 (2), som presiserer at reklamasjonen må skje senest to år (eventuelt 5 år) etter at forbrukeren «overtok» tingen. Ettersom forbrukeren får overlevert en ny gjenstand ved omlevering, vil en naturlig forståelse av bestemmelsen tilsi at det løper en ny absolutt reklamasjonsfrist fra dette tidspunktet.

Sondringen mellom omleveringstilfellene og rettingstilfellene fremstår her som relativt ukomplisert. Dersom varen skiftes ut i sin helhet løper det en ny reklamasjonsfrist, mens dersom det blir gjort utbedringsarbeid på gjenstanden vil reklamasjonsfristen være avbrutt for den mangelen reklamasjonen gjaldt. Likevel inneholder forarbeidene en presisering som kompliserer vurderingen; der en «vesentlig komponent» skiftes ut, vil det også løpe en ny absolutt frist fra overlevering.⁸⁷ Denne læren vil i det følgende bli omtalt som *vesentlighetslæren*.

Vesentlighetslæren innebærer at det vil gjelde to forskjellige regler om fristavbrudd ved selgers utbedringsforsøk; der selgeren foretar et alminnelig rettingsforsøk blir fristen avbrutt for den mangelen som blir rettet, mens der selgeren skifter ut en vesentlig komponent løper det en *ny* frist. Dette betyr at det for det første er sentralt å avklare hva forarbeidene legger i uttrykket «vesentlige komponenter», ettersom denne distinksjonen vil være sentral for

---

⁸⁵ Ot.prp.nr.80 (1986-1987) s. 81

⁸⁶ Rt-2013-865 avsnitt 47

Se også Tverberg (2008) s. 426

⁸⁷ Ot.prp.nr.80 (1986-1987) s. 81

hvordan reklamasjonsfristen løper. Vilkåret blir ikke utpenslet noe nærmere, og det eksisterer heller ikke noe særlig teori eller praksis som befatter seg med problemstillingen.

Videre fremgår det heller ikke av forarbeidene hvorvidt den nye fristen som løper ved utskiftning av «vesentlige komponenter» kun gjelder for mangler knyttet til den nye komponenten, eller om fristen løper for hele tingen. Denne problemstillingen vil bli analysert under punkt 5.3.

5.2 Hva utgjør «vesentlige komponenter»?

En naturlig forståelse av uttrykket «vesentlige komponenter» tilsier at det er tale om deler av tingen som utgjør en sentral funksjon. I den øvrige kontraktslovgivningen benyttes uttrykket «vesentlig» om de mer kvalifiserte avvik, se blant annet kjl. §§ 25 og 39 om kjøpers hevingsrett. På generelt grunnlag må det antas at vilkåret avgrenser nedad mot de mer alminnelige «slitedeler» som ofte byttes ut ved utbedringsforsøk, ettersom disse delene er bagatellmessige.

Forarbeidene er ikke klare på hvorfor man har ønsket å gi en ny absolutt frist ved nettopp omlevering og utskiftning av «vesentlige komponenter». For omleveringstilfellene må en naturlig slutning være at det i realiteten blir levert en helt ny vare, og at selgeren derfor oppfyller kontrakten på nytt. Når dette er tilfellet, er det rimelig at man tilkjennes en ny absolutt reklamasjonsfrist som hverken er kortere eller lengre enn den opprinnelige.

Dette hensynet bør også være veiledende i utpenslingen av hva som utgjør en «vesentlig komponent». Komponentene bør ha en slik funksjon og kompleksitet at det er naturlig å si at i hvert fall en stor del av kontraktsforpliktelsen er blitt levert på nytt.⁸⁸ Først da er det rimelig å likestille utbedringsforsøket med omlevering, og tilkjenne en ny reklamasjonsfrist.

Alternativet er jo at forholdet anses som et alminnelig rettingsforsøk, og at fristen derfor avbrytes én gang for alle for den aktuelle mangelen.⁸⁹ Dersom man skal avvike fra dette utgangspunktet bør det kreves at forholdet skiller seg vesentlig fra et alminnelig rettingsforsøk.

I lys av forarbeidenes vaghet, kan det virke som at departementet har forutsatt at den nærmere grensedragningen er opp til rettspraksis å utpensle. Etter min kunnskap eksisterer det ikke noe

---

⁸⁸ Forarbeidene til håndverkertjenesteloven forutsetter blant annet at der rettingen gjelder vesentlige deler av arbeidet må rettingen anses som en ny ytelse.

⁸⁹ Se Rustskadedommen som fastsetter at det ikke løper noen ny absolutt reklamasjonsfrist for den samme mangelen der det foreligger et mislykket utbedringsforsøk

relevant rettspraksis knyttet til hva som utgjør «vesentlige komponenter», men forbrukerklageutvalget har en rekke ganger behandlet saker der en komponent ble ansett som «vesentlig». Selv om avgjørelser fra utvalget har liten rettskildemessig vekt, kan de bidra til å illustrere hvilken linje man har lagt seg på i praksis. I tillegg vil langvarig praksis fra forbrukerklageutvalget kunne danne presedens i senere saker.⁹⁰

Forbrukerklageutvalget har lagt til grunn en relativt vid forståelse av hva som må anses som en «vesentlig komponent». ⁹¹ Det er ikke nødvendig at komponenten utgjør hoveddelen av tingen, og komponentens verdi i forhold til totalkostnaden på tingen synes heller ikke å være avgjørende. ⁹² Flere av avgjørelsene virker å være i tråd med de betraktninger som har kommet til uttrykk ovenfor; harddisken til en pc og utedelen til en varmpumpe må klart anses å være «vesentlige komponenter», all den tid de utgjør en så sentral funksjon ved tingen, og er av et visst omfang.

FTU-2010-477 synes imidlertid å strekke begrepet noe langt. Her ble en gummipakning rundt en komfyr ansett som en vesentlig komponent; en komponent som mer fremstår som en slitedel enn en vesentlig del. I tillegg mangler utskiftningen den karakteren av omlevering som burde ligge til grunn for at en ny frist skal løpe. Dersom slike komponenter omfattes av vesentlighetslæren vil man, dersom den nye fristen løper for *hele* varen, risikere at små og relativt avgrensede komponenter fører til en helt ny frist. Tenningen til en bil er for eksempel svært sentralt for at bilen skal kunne starte, men det virker urimelig å tilkjenne en ny frist for hele bilen bare fordi denne skiftes ut. ⁹³

I lys av at rettskildebildet er meget knapt er løsningen usikker. Etter mitt syn bør konklusjonen helst være at det er kun de tilfeller der det skiftes ut en så sentral komponent at rettingen får karakter av en omlevering, at det er tale om en utskiftning av en «vesentlig komponent». Det er i disse tilfellene rettingsforsøket får en helt annen karakter, og at avvik fra utgangspunktet om at fristen avbrytes én gang for alle kan forsvares. Vurderingen av hva som er en vesentlig komponent må uansett foretas på en sak-til-sak basis, og vil følgelig være svært skjønnsmessig og konkret.

---

⁹⁰ Mobiltelefondommen

⁹¹ Se blant annet følgende avgjørelser der en komponent blir ansett som «vesentlig»

FKU-2018-523 og FKU-2017-378, utedelen av en varmpumpe

FKU-2017-288, omlevering av et Swap-produkt

FKU-2016-2408, kondensator til strømenheten inne i en tv

FTU-2013-457, harddisken til en pc

FTU-2010-477, gummipakning rundt en komfyr

⁹² Se spesielt FKU-2016-2408 der en kondensator til 19,- ble ansett som en vesentlig komponent.

⁹³ Drøftelsen foregriper her det som skal gjennomgås under kapittel 5.3, men det synes hensiktsmessig å få frem at disse to vurderingene påvirker hverandre gjensidig.

5.3 Gjelder den nye fristen for hele tingen for øvrig, eller kun komponenten som er skiftet ut?

Uttalelsene i forarbeidene er uklare på hvorvidt den nye fristen kun gjelder for den vesentlige komponenten som skiftes ut, eller tingen i sin helhet. Dersom selgeren f.eks. skifter ut en defekt motor på en bil, og det senere oppstår en feil et annet sted på bilen, vil spørsmålet bli om denne feilen også omfattes av den nye reklamasjonsfristen. Hvis ikke vil feilen være gjenstand for den opprinnelige fristen.

I teorien har uttalelsen tradisjonelt blitt forstått slik at det kun løper en ny frist for den aktuelle komponenten som skiftes ut, og ikke hele gjenstanden. Tverberg skriver at «reelt sett er det ikke grunn til å gi en utvidet absolutt reklamasjonsfrist for annet enn mangler knyttet til den nye komponenten, og det bør være avgjørende, selv om svaret ikke er opplagt.»⁹⁴ Hagstrøm forutsetter også at forarbeidene gir uttrykk for en slik løsning.⁹⁵

Teoretikerne kommer ikke med noen nærmere begrunnelse på hvorfor dette må bli løsningen. Hagstrøm forutsetter at denne løsningen kan leses ut fra forarbeidene, noe jeg har vansker for å se.⁹⁶ Tverberg synes også å forutsette at dette er den beste løsningen, uten noen nærmere begrunnelse.

I Rustskadedommen kommer Høyesterett med noen generelle bemerkninger relatert til fristavbrudd ved omlevering og utskiftning av vesentlige komponenter. Førstvoterende påpeker følgende:

«Lovgiver har her gjennomgående valgt den løsning at ved omlevering eller ved levering av en ny hovedkomponent, gjelder den absolutte reklamasjonsfrist fra omlevering. Den nye fristen gjelder ikke bare for den feil som førte til omlevering, men gjelder for alle feil, både opprinnelige og nye.»⁹⁷

Uttalelsen gir ikke så mye mer enn det forarbeidene gir uttrykk for. Likevel nevner førstvoterende at den nye fristen gjelder for «alle feil», uten å differensiere mellom omlevering og utskiftning av vesentlig komponent. Dette kan trekke i retning av at fristen gjelder for hele varen, også ved utskiftning av vesentlige komponenter.

Det er sparsomt med øvrig rettspraksis relatert til den konkrete problemstillingen.

Forbrukerklageutvalget har ved noen få tilfeller lagt til grunn at fristen kun løper for den aktuelle komponenten som er skiftet.⁹⁸ Disse avgjørelsene må imidlertid anses å ha begrenset

---

⁹⁴ Tverberg (2008) s. 427

⁹⁵ Hagstrøm (2005) s. 206

⁹⁶ *Ibid*

⁹⁷ Dommens avsnitt 47

⁹⁸ Se blant annet FKU-2016-2408, FKU-2014-955,

med rettskildemessig vekt, spesielt siden de kun henviser til de teoretikerne som er blitt nevnt i denne fremstillingen.

I forarbeidene til håndverkertjenesteloven er det forutsatt at der rettingen gjelder «vesentlige deler av tjenesten», løper en ny frist for hele tjenesten fra rettingen er avsluttet.⁹⁹ Ettersom håndverkertjenesteloven og forbrukerkjøpsloven i dette tilfellet bygger på de samme forarbeidsuttalelsene, kan dette trekke i retning av at fristen også bør løpe for hele gjenstanden.

Selve formålet med å likestille de tilfeller der det skiftes ut «vesentlige komponenter» med de tilfeller der en vare omleveres, synes å være at begge tilfeller har karakter av at en «ny» vare leveres.¹⁰⁰ Sett i lys av dette virker det også logisk at reklamasjonsfristen løper for tingen i sin helhet, og ikke kun for selve komponenten; det er det faktum at tingen nærmest skiftes ut som synes å legitimere en ny reklamasjonsfrist i disse tilfellene. Videre ligger det jo i komponentens natur at den er såpass omfattende at den påvirker hele gjenstandens alminnelige bruk, slik at det er rimelig å tilkjenne en ny frist for hele varen.

I forlengelsen av dette må et sentralt poeng være at selgeren ikke har noen plikt til å skifte ut komponenter med helt nye deler, selv om dette nok ofte vil forekomme.¹⁰¹ Det er derfor ikke selve komponentens beskaffenhet som legitimerer en ny reklamasjonsfrist, all den tid komponenten kan være gammel eller brukt. Det er heller det faktum at komponenten er så vesentlig at rettingsforsøket får karakter av en ny levering som legitimerer en ny frist, og da bør også fristen gjelde for hele tingen i sin helhet.

Det kan fremstå som en tilfeldig fordel for forbrukeren dersom det løper en helt ny reklamasjonsfrist for hele gjenstanden der kun én komponent i denne byttes ut. Til dette kan det innvendes at det ligger en naturlig begrensning i at komponenten må være «vesentlig». Det er altså snakk om tilfeller der komponenten utgjør en så sentral del av varen at det er rimelig å tilkjenne en helt ny frist, og ikke de tilfeller der en liten del av varen byttes ut. Man risikerer derfor ikke at forbrukeren oppnår en urimelig fordel.

Dessuten gir det lite mening at en utskiftning av en vesentlig komponent skal innebære en mer «restriktiv» frist enn der et rettingsforsøk er mislykket. Dersom komponenten ikke hadde blitt ansett som «vesentlig», ville de alminnelige regler om fristavbrudd ved mislykket retting

---

⁹⁹ Ot.prp. nr. 29 (1988-1989) s. 87

¹⁰⁰ Spesielt i lys av at forarbeidene til håndverkertjenesteloven har inntrykk av at der rettingen gjelder vesentlige deler av arbeidet, må rettingen anses som en ny ytelse, se Ot.prp. nr. 29 (1988-1989) s. 87.

¹⁰¹ Fkjl. § 29 krever kun at selger «setter salgsgjenstanden i den stand som kjøperen kan kreve etter avtalen og lovens mangelsdefinisjon», jf. Ot.prp.nr. 44 (2001-2002) s. 183. Avtalen kan altså oppfylles selv om komponenten ikke er helt ny, så lenge den fungerer som den skal.

kommet til anvendelse.¹⁰² I et slikt tilfelle ville fristen vært avbrutt én gang for alle for alle nye feil som måtte oppstå med komponenten, så lenge sammenhengen mellom de nye feilene som oppstår er tilstede. At det ikke løper en frist i det hele tatt er en mer forbrukervennlig regel enn at det løper en ny frist, selv om det nok ikke vil ha altfor store realitetsforskjeller.¹⁰³

I lys av disse betraktninger bør konklusjonen derfor bli at fristen løper for hele gjenstanden der en vesentlig komponent skiftes ut. Det legges her avgjørende vekt på at forarbeidene til håndverkertjenesteloven forutsetter denne løsningen, og at utskiftning av vesentlige komponenter har en slik karakter av omlevering at fristen bør løpe for hele gjenstanden. Som Tverberg påpeker må det imidlertid tas forbehold om at løsningen er usikker, all den tid problemstillingen så vidt har blitt behandlet i teori og praksis.¹⁰⁴

5.4 Den absolutte reklamasjonsfristen ved utskiftning av komponent som ikke anses vesentlig

I lys av de foregående drøftelsene, synes det hensiktsmessig å kort gjøre rede for hvordan fristen beregnes der komponenten som byttes ut ikke anses som «vesentlig». I forbindelse med et utbedringsforsøk bytter for eksempel selgeren ut en defekt komponent, uten at denne anses vesentlig nok til å utløse vesentlighetslæren. Etter utbedringsforsøket oppstår det en ny feil med denne komponenten, som er av en helt annen karakter enn den første. Spørsmålet blir her hvordan reklamasjonsfristen løper for denne feilen.

Her, som ellers, må svaret bero på hvorvidt de senere feilene ved komponenten kan anses som den samme «mangelen» som den det ble reklamert over. Dersom dette er tilfellet, må reklamasjonen på den originale feilen også anses å være fristavbrytende for feilen som ble oppdaget senere.¹⁰⁵ Det overordnede vurderingstemaet blir hvorvidt mangelen fremstår som den samme for forbrukeren, der gjenstandens karakter, størrelse og tiden som er gått etter utbedringsforsøket vil være sentrale vurderingsmomenter. Ettersom disse momentene ble gjort rede for under kapittel 3.3, anser jeg det ikke som hensiktsmessig å berøre disse på nytt. Det vises derfor til den tidligere drøftelsen.

---

¹⁰² Se Rustskadedommen spesielt og kapittel 3.3 generelt

¹⁰³ Rent bevismessig vil det uansett være vanskelig å nå frem med at komponenten lider av en mangel 5 år etter utbedringsforsøket.

¹⁰⁴ Tverberg (2008) s. 427

¹⁰⁵ Se kapittel 3

6 Litteraturliste

Bøker

- Bergsåker (2013) Bergsåker, Trygve. *Kjøp av fast eiendom*. 5 utg. Oslo, 2013
- Bärlund (2002) Bärlund, Johan. *Reklamation i konsumentavtal*. Helsingfors, 2002
- Eckhoff (2001) Eckhoff, Torstein. *Rettskildelære*. 5. utg. Oslo, 2001
- Hagstrøm (2005) Hagstrøm, Viggo. *Kjøpsrett*. Oslo, 2005
- Hagstrøm (2011) Hagstrøm, Viggo. *Obligasjonsrett*. 2. utg. Oslo, 2011
- Hov, Høgberg (2016) Hov, Jo og Høgberg, Alf Petter. *Obligasjonsrett*, Oslo, 2016
- Haaskjold (2017) Haaskjold, Erlend. *Obligasjonsrett – en innføring*. Oslo, 2017
- Krüger (1999) Krüger, Kai. *Norsk kjøpsrett*. Bergen, 1999
- Lilleholt (2017) Lilleholt, Kåre. *Kontraktsrett og obligasjonsrett*. Oslo, 2017
- Martinussen (2016) Martinussen, Roald. *Forbrukerkjøp*. 3. utg. Oslo, 2016
- Røed (2010) Røed, Anne Cathrine. *Foreldelse av fordringer*. Oslo, 2010

Simonsen (2010) Simonsen, Lasse. *Bustadoppføringslova – digital kommentarutgave på rettsdata.no.*

Tverberg (2008) Tverberg, Arnulf. *Forbrukerkjøpsloven med kommentarer.* Oslo, 2008

Lover

1979 Lov om foreldelse av fordringer 18. mai 1979 nr. 18 (foreldelsesloven)

1988 Lov om kjøp 13. mai 1988 nr. 27 (kjøpsloven)

1989 Lov om håndverkertjenester m.m. for forbrukere 16. juni 1989 nr. 63 (håndverkertjenesteloven)

1992 Lov om avhending av fast eiendom 3. juli 1992 nr. 93 (avhendingsloven)

1997 Lov om avtaler med forbruker om oppføring av bustad m.m. 13. juni 1997 nr. 43 (bustadoppføringsloven)

2002 Lov om forbrukerkjøp 21. juni 2002 nr. 34 (forbrukerkjøpsloven)

Forarbeider

NOU 1979:42 Forbrukertjenester Delinnstilling I

NOU 1992:9 Forbrukarentrepriselov

NOU 1993:27 Forbrukerkjøpslov

Ot.prp.nr.80 (1986-1987)	Om A Kjøpslov B Lov om samtykke til ratifikasjon av FN-konvensjonen om kontrakter for internasjonale løsørekjøp, vedtatt 11 april 1980
Ot.prp.nr. 29 (1988-1989)	Om lov om håndverkertjenester m.m. for forbrukere
Ot.prp.nr. 66 (1990-1991)	Om lov om avhending av fast eiendom
Ot.prp.nr. 21 (1996-1997)	Om lov om avtaler med forbrukar om oppføring av ny bustad m.m.
Ot.prp.nr. 44 (2001-2002)	Om lov om forbrukerkjøp
Ot.prp.nr.23 (2006-2007)	Om lov om endringer i forbrukerkjøpsloven mv.

Dommer

Høyesterett

Rt-1991-719

Rt-1992-236

Rt-1998-1042

Rt-2006-1076

Rt-2007-1274

Rt-2010-103

Rt-2013-865

Lagmannsrett

LA-2015-86432

LF-2016-162689

LH-2016-151610

LG-2018-3117

Tingrett

TSAFO-2014-28776

Artikler

- Tørum (2007) Tørum, Amund Bjøranger. *Angivelse av mangelen som vilkår for fristavbrudd ved reklamasjon og foreldelse*. I: Tidsskrift for Forretningsjus. 2007 s. 100
- Monsen (2010) Monsen, Erik. *Om reklamasjonsregler, passivitetsprinsipper og realitetsdrøftelser*. I: Jussens Venner. 2010 s. 147
- Simonsen (2013) Simonsen, Lasse. *Absolutt reklamasjonsfrist og foreldelse ved mislykket retting – Rt-2013-865*. Nytt i privatretten nr. 3. 2013 s. 16-20
- Snipsøyr (2017) Snipsøyr, Bjarne. *Forholdet mellom mangelsbegrepet og «utviklings- og følgeskader» - Særlig om mangelsbegrepets betydning for omfanget av krav på retting og prisavslag*, Lov og Rett 04/2017 (Volum 56)